

VAARAN PAIKKA!

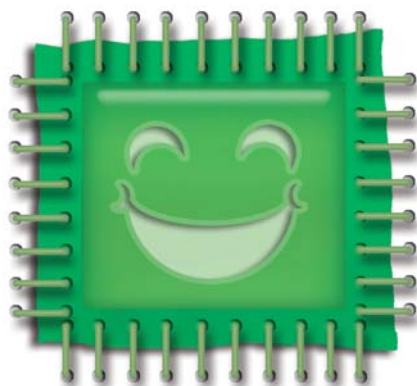

Turvallisuustietoa helsinkiläisille 4.-luokkalaisille

VAARAN PAIKKA!

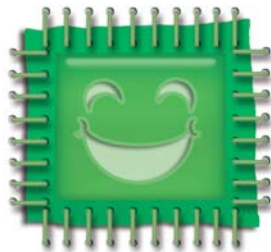
Turvallisuustietoa helsinkiläisille 4.-luokkalaisille

© 2010 Matti Waitinen, Tita Becker, Suomen Palopäälystöliitto ry
Yhteistyössä Helsingin pelastuskoulun kanssa

Helsingin Pelastuskoulun materiaalia 4. luokkalaisten turvallisuusopetukseen.

Ulkoasu ja piirrokset:
Keijo Halttunen

Opettajalle

Vaaran paikka! –oppimateriaali lasten ja nuorten tapaturmien tehokkaaseen ehkäisyyn

Tilastojen mukaan lasten vakavat tapaturmat ovat viime vuosina vähentyneet Suomessa. Vuosittain tapaturmaisesti kuolee silti noin 50 0-19 -vuotiasta lasta tai nuorta. <https://www.thl.fi/fi/web/tapaturmat/tapaturmat-suomessa/tapaturmat-ikaryhmittain/lasten-ja-nuorten-tapaturmat>

Kasvattajana ja opettajana kannat varmasti huolta lasten ja nuorten turvallisuudesta tänään ja tulevaisuudessa.

Vaaran Paikka! auttaa paikkaamaan lapsen elämän vaaranpaikat!

Vaaran Paikka! on laaja ja monipuolinen opetuspaketti 6–12-vuotiaiden lasten turvallisuusopetukseen. Siihen on koottu monenlaista aineistoa lapsen elämänpäiiriin liittyvistä turvallisuustekijöistä.

Tässä 4. luokkalaisten opetukseen liittyvässä materiaalissa (opas, esitysmateriaali ja tehtävävihko) on tietoa ja tehtäviä kodin turvallisuuteen, hätäensiapuun ja paloturvallisuuteen liittyvistä asioista. Kun oppilaat oppivat varhain ymmärtämään riskit ja niiden välttämisen tärkeyden, vähenevät myös onnettomuudet ja niistä aiheutuvat vahingot ja vammat. Tietoa lisäämällä ja rohkaisemalla lapsia ja nuoria riskitietoiseen käyttäytymiseen voidaan useimmat yhteiskuntamme vaarat ”paikata”. ”Tässä on ilmiselvä vaaranpaikka... Paikataan se yhdessä!”

Helsingin Pelastuskoulun kouluttajat

VAARAN PAIKKA!

Turvallisuustietoa helsinkiläisille 4. -luokkalaisille

Sisällys

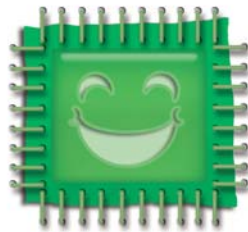
Opettajalle	5	5. Paloturvallisuus	75
1. Vaaranpaikat kotona	7	• Palomies on ystäväsi	76
• Kun poistut kotoa, sulje vesihanat, sähkö- laitteet, ovet ja ikkunat	8	• Palovaroitin vartioi ja varoittaa	78
• Kodin vaaralliset laitteet	10	• Tulipalo	80
• Kodin vaaralliset aineet	12	• Kodin paloturvallisuus	82
• Lääkekaappi	14	• Apua – vaatteet palavat!	84
• Vältä putoaminen	16	• Tulitikut ja muut aikuisten palovaaralliset tavarat	88
• Kodin turvatarkastus	18	• Alkusesäilytysvälineitä ja turvallisuusopasteita	90
2. Vaaranpaikat koulumatkalla	21	• Käytävässä on savua – pysy sisällä!	92
• Liikennesäännöt – yhteinen sopimus	22	• Ulos palavasta asunnosta!	96
• Liikennemerkkit ohjaavat ja opastavat	24	• Poistuminen palavasta rakennuksesta	98
• Jalankulkijana liikenteessä	26		
• Turvallinen polkupyörä	30		
• Polkupyörän katsastus	32		
• Pyöräilijänä liikenteessä	33		
• Kiitos ei vaaralliselle pyöräkyydille!	36		
• Matkustajana autossa	38		
• Matkustajana joukkoliikenteessä	38		
3. Vaaranpaikat koulussa	43		
• Oppitunnilla	44		
• Käytävillä ja ruokalassa	46		
• Välitunnilla	48		
• Älä hyväksy kiusaamista!	50		
• Auttavat aikuiset	52		
4. Hätäensiapu	57		
• Tärkeät ensimmäiset hetket	58		
• Hätätilanne – tunnista avun tarve!	60		
• Hätäilmoitus 112	62		
• Näin autat tajutonta	64		
• Äkillinen sairauskohtaus	66		
• Tukehtuminen uhkaa	68		
• Tyrehdytä verenvuoto	70		
• Opettele elvytystaitoja	72		

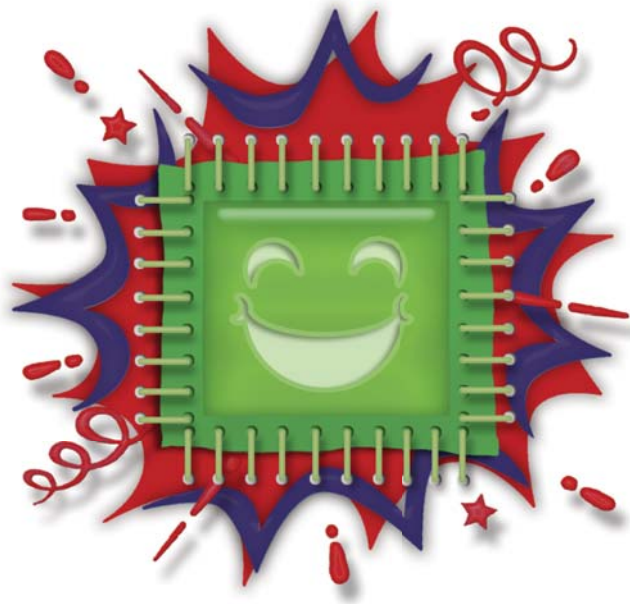
Opettajalle

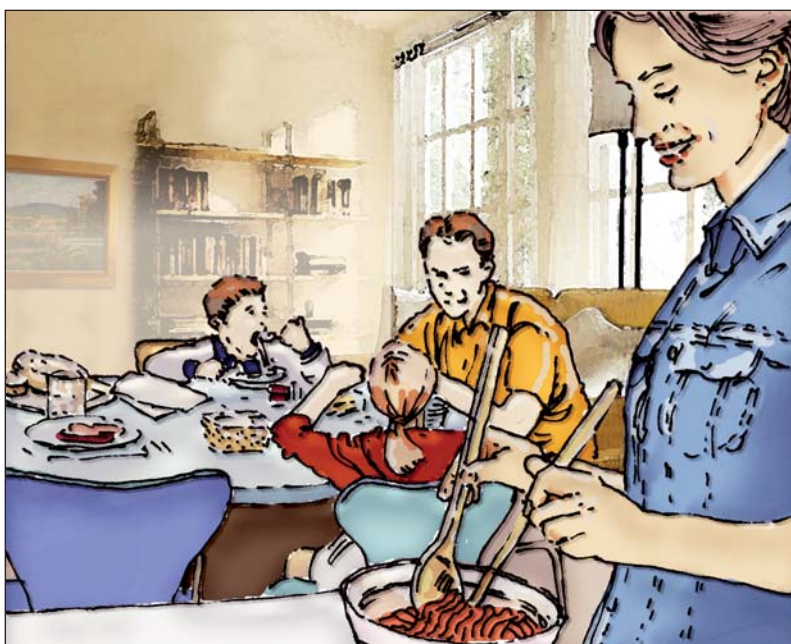
Turvallisuudesta, etenkin lasten turvallisuudesta, ei koskaan puhuta liikaa. Oppilaiden turvallisuudesta huolehtiminen on aina vain tärkeämpi osa hyvän koulun laatua. Vanhemmat pitävät itsestään selvänä, että koulu ja sen opettajat ovat myös turvallisuuden asiantuntijoita ja että turvallisuuteen liittyvät asiat otetaan laajasti huomioon sekä koulussa että kouluopetuksessa.

Yllättävää kyllä, monet aikuisetkaan eivät ole riittävästi selvillä omaan ja läheistensä turvallisuuteen olennaisesti vaikuttavista tekijöistä. Niiden tärkeyttä vähätellään ja usein luotetaan vain hyvään tuuriin. Turhien riskien välttäminen ja onnettomuuksien ennaltaehkäisy kannattaa kuitenkin aina!

Paikataan yhdessä vaarat. Turvallisuus on iloinen asia.

1. Vaaranpaikat kotona

Kun poistut kotoa, sulje vesihanat, sähkölaitteet, ovet ja ikkunat

Kodin vaaralliset laitteet

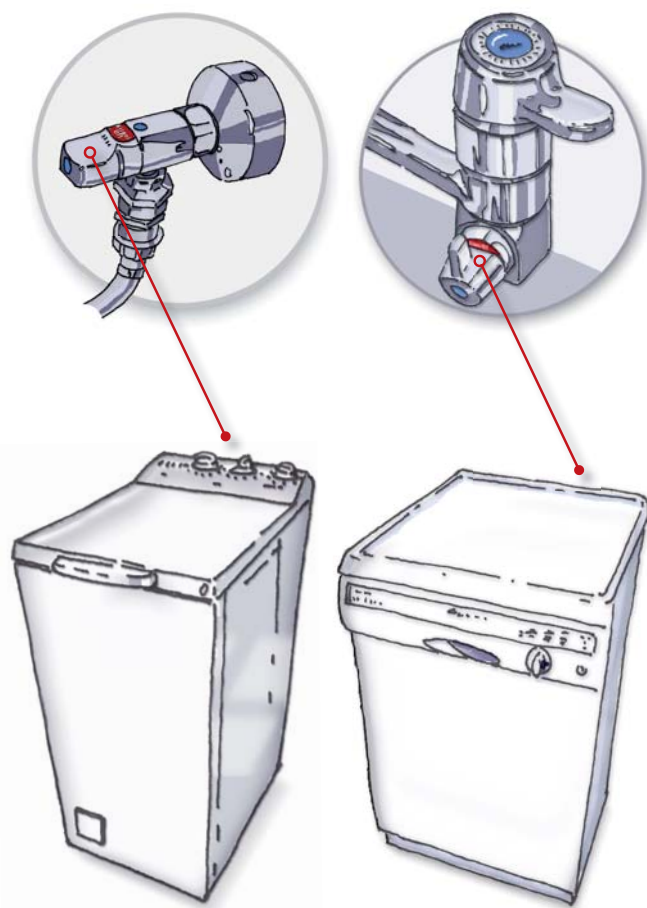
Kodin vaaralliset aineet

Lääkekaappi

Vältä putoaminen

Kodin turvatarkastus

Kun poistut kotoa, sulje vesihanat, sähkölaitteet, ovet ja ikkunat

Opettajalle

Kotoa lähdettäessä on aina varmistuttava siitä, että avaimet ovat mukana. Varmistumisesta tulee vähitellen rutiini, mutta ensi alkuun se vaatii muistamista ja paneutumista. Katseen korkeudella ulko-oven sisäpuolella oleva muistilappu saattaa joskus auttaa!

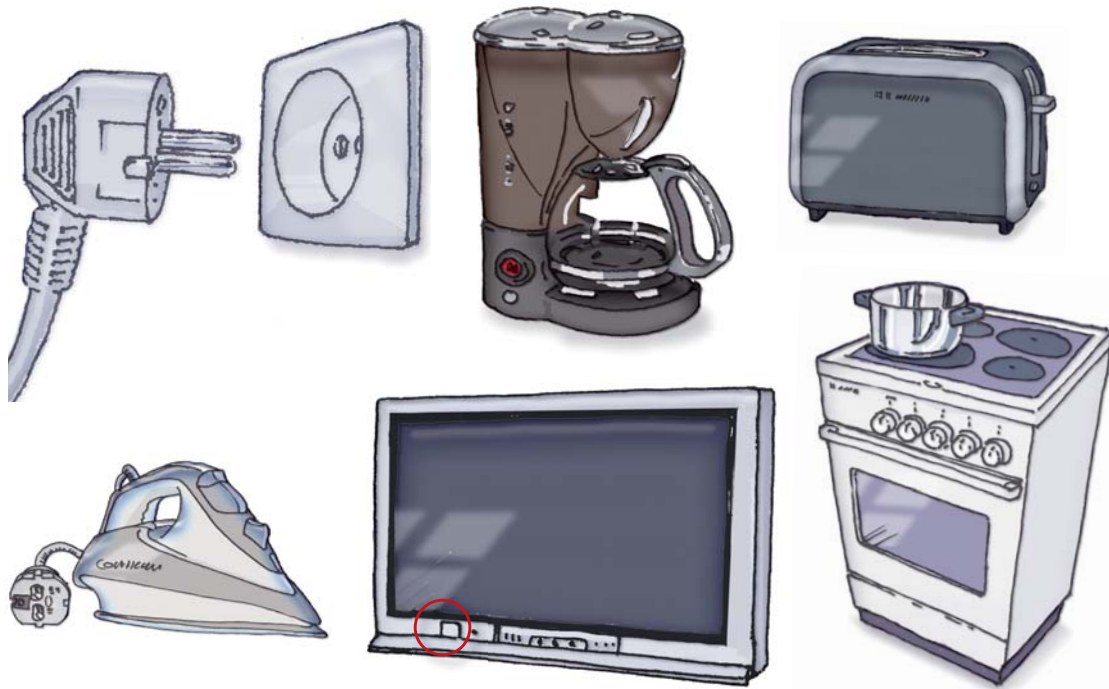
Vesivahinkojen välttämiseksi on tärkeää sulkea vesihanat, myös pesukoneen ja astianpesukoneen vesihanat, aina ennen kotoa lähtöä. Pesu- ja astianpesukoneen hanoja ei kuitenkaan voi sulkea koneen käydessä tulipalovaaran takia. On syytä odottaa pesuohjelman päättymistä tai ajoittaa pesutoimet niin, että joku perheenjäsenistä on varmasti kotona. Auki jätetyt pesukoneiden hanat voivat aiheuttaa melkoisen vesivahingon, jonka kustannuksia eivät kotivakuutuksetkaan korvaa.

Kotona poistuttaessa on syytä sammuttaa kaikki mahdolliset sähkölaitteet. Ei riitä, että television sulkee vain kaukosäätimestä, vaan virta tulee kytkeä pois vastaanottimen virtakytkimestä aina ennen nukkumaanmeno- tai kotoa poistuttaessa. On järkevää irrottaa pistokkeet ja latauslaitteet pistorasiasta kun niitä ei käytetä, muun muassa silitysraudan, kahvinkeitin, hiustenkuivaajan ja leivänpaahdinten.

On myös muistettava, että mikä tahansa ruoka unohdettuna kattilaan kuumalle liedelle voi aiheuttaa tulipalon. Paljon nestettä

sisältänyt keittokin syttyy tuleen, kun kaikki neste on kiehuessa haihtunut. Jos liedessä on palavaa tavaraa tai jos liesituuletin on jo valmiiksi hiukan rasvainen, leviää palo näiden kautta nopeasti koko keittiöön ja asuntoon. Uudet, nykyaikaiset induktioliedet vähentävät liesipalon riskiä, mutta nekin eivät kokonaan poista tulipalon mahdollisuutta.

Valvomaton sähkölaitte pitää aina sisällyä onnettomuusriskin. Vältä vaaraa, torju vahingot ennakolta!

Oppilaalle

- Mitä sinun on syytä muistaa kotoa poistuessasi?
- Laadi itsellesi tarkistuslista asioista, jotka pitää muistaa kotoa poistuttaessa.
- Kiinnitä lista sinitarralla tai teipillä katsekorkeudelle kotisi ulko-oveen.

Kodin vaaralliset laitteet

Opettajalle

Kodin laitteista muun muassa liesi, keittimet, pesukoneet, jääkaappi, tv ja leivänpaahdin voivat epäkuntoisina tai huolimattomasti ja käyttöohjeen vastaisesti käytettyinä aiheuttaa tulipalon.

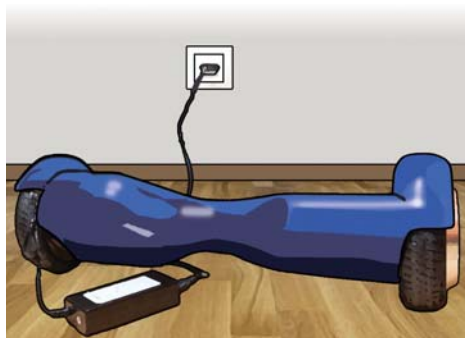

Mikä tahansa ruoka syttyy kuuman liedен päällä lopulta tuleen, kun kaikki neste on haihtunut. Liesi voidaan varustaa erityisellä liedен vahdilla, joka katkaisee virran määrätyn ajan kuluttua. Liedен päällinen tulisi aina pitää tyhjänä, sillä muuten voi väärän levyn päälle kytkeminen olla kohtalokasta. Induktioliesi ei kuumene, ellei sen päällä ole asianmukaista keittoastiaa.

Päälle unohtuneet tai epäkuntoiset kahvinkeittimet aiheuttavat vuosittain kymmeniä tulipaloja pelkästään Suomessa. Mikäli pistorasiaan liitetään noin 15 euron hintainen lyhytaikakatkaisin, joka sammuttaa laitteesta virran määräjän kuluttua, voidaan välttää unohtuksen aiheuttama tulipalo.

Sammutuspeitteellä voidaan yrittää sammuttaa paloa, mutta jos palava sähkölaite on isokokoinen voi tehtävä olla lähes mahdoton.

Jos käytettävissä on jonkinlainen käsisammutin, voi paloa alkusammuttaa menestyksekkäästi myös sillä. Pitää muistaa, että palossa syntyvät savut ja palokaasut ovat hyvin myrkyllisiä. Savua tulee varoa ja toiminnan pitää olla nopeaa!

Myös puhdistamaton leivänpaahdin voi aiheuttaa tulipalon. Leivänmuruset ovat oivallinen syttymislähde. Muutama peräk-

käinen paahtokerta nostaa lämpötilan paahtimessa niin korkeaksi, että muruset syttyvät palamaan. Tästä palo etenee nopeasti lähellä oleviin ehkä jo valmiiksi lämmenneihin pintoihin, esimerkiksi yläkaapin alapintaan. Säännöllinen paahtimen puhdistaminen ja paahtamisen valvominen ovat parhaat tavat estää tällaiset tulipalot.

Jääkaappien ja pakastimien palovaaraa voidaan oleellisesti vähentää imuroimalla laitteisiin kertyvä pöly säännöllisesti. Kun jääkaappi tai pakastin siirretään pois paikaltaan ja imuroidaan takaseinän jäähdytysriivat, autetaan laitetta toimimaan aiotulla tavalla ja oikeassa lämpötilassa.

Kaikkiin sähkölaitteisiin liittyy oleellisesti sähköiskun vaara. Rikkinäiset sähkölaitteet tulee aina poistaa käytöstä ja toimittava korjattavaksi.

Vaikka puhdas vesi sinällään ei johda sähköä kovin hyvin, kannattaa kosteissa tiloissa välttää sähkölaitteiden käyttöä. Märin käsin tai muuten märkänä sähkölaitteisiin

koskeminenkin voi olla sähköiskun vuoksi vaarallista.

Jokaisessa kodissa säilytetään ja käytetään erilaisia teräviä veitsiä, puukkoja ja kenties myös teräviä työkaluja, kuten kirveitä yms. Näiden säilyttämisessä tulee aina ottaa huomioon turvallisuus, mm. säilyttää ne pienten lasten ulottumattomissa. Lasten varttuessa on vanhempien hyvä ohjata heitä erilaisten terävien välineiden käyttöön turvallisella tavalla. Esimerkiksi kovan leivän leikkaaminen leipäveitsellä saattaa olla vaikea tehtävä aikuisellekin, saati sitten lapselle.

Oppilaalle

- Mieti, mitä vaarallisia laitteita sinun kotonasi on.
- Puhdista kotona leivänpaahdin. Irrota liitäntäjohto pistorasiasta, vie paahdin tiskipöydän yläpuolelle ja käännä se ylösalaisin. Ravistele ja heiluttele laitetta parin minuutin ajan. Toista puhdistus aina esim. kuukauden välein.
- Mieti, onko kotonasi rikkiäisiä sähkölaitteita. Ovatko ne vielä käytössä? Mitä niille tulisi tehdä?
- Miksi vesi ja sähkö ovat huono yhdistelmä? Miksi märin käsin sähkölaitteisiin koskeminen on vaarallista?
- Mitä teräviä esineitä kotonasi on? Missä niitä säilytetään?
- Osaatko leikata leipää? Pyydä vanhempiasi opastamaan sinua leikkaamaan leipää turvallisesti.

Kodin vaaralliset aineet

Opettajalle

Joka kodissa on käytössä monia tavanomaisia pesuaineita, joiden vaarallisuutta ei useinkaan muisteta. Konetiskiaineet ja erilaiset valkaisuaineet, kuten kloriitti, ovat erittäin vahvoja emäksiä. Vahingossa nieltynä tai suuhun tai limakalvoille joutuessaan ne vahingoittavat elimistöä vakavasti. Kalvopäällysteiset tiskikonetabletit voivat olla tavanomaisia turvallisempia, veikkeivät nekään täysin estä myrkytyksen mahdollisuutta.

Syövyttävää ainetta

Ympäristölle ja luonnolle vahingollista ainetta

Helposti syttyvää ainetta

Räjähdysherkkää ainetta

Silmille, hengitykselle ja iholle vahingollista ainetta

Myrkyllistä ainetta

Pesuaineet tulee ehdottomasti säilyttää pienten lasten ulottumattomissa. Usein kotona säilytetään myös pieniä määriä erilaisia liuottimia, kuten tärpättiä, bensiiniä, tinneriä, puhdistusaineita ja liimoja. Nämä on säilytettävä lukitussa kaapissa ja mielellään muualla kuin asuinhuoneissa. Nämä aineet ovat ns. neurotoksisia aineita, jotka imeytyvät elimistöön ihon ja hengityselinten kautta, joten niiden haistelu ja liuotinhöyryissä oleskelu on hyvin haitallista. Höyrystyneisiin liuottimiin liittyy myös palovaara; pienikin määrä huonetilaan höyrystynyttä liuotinta saattaa syttyä kipinästä. Yksi kahvikupillinen höyrystynyttä bensiiniä vastaa räjähdysvoimaltaan pötköä dynamiittia!

Aerosolipakkausten ponneaineena käytetty kaasu on erittäin paloherkkää. Sen merkiksi ja varoituksiksi on pullossa pieni oranssinvärinen liekin kuva. Hiuslakkaa tai deodoranttia ei pidä suihkuttaa avotuleen tai kuumaan valaisimeen päin. Tällaiset painepakkaukset on aina säilytettävä suoralta auringonvalolta suojattuina ja alle 50 asteen lämpötilassa. Aerosoleja paljon turvallisempia ovat vastaavat roll-on- ja geelituotteet.

Useimmissa kodeissa on myös erilaisia lääkkeitä. Erityisesti vanhempien resepti-

lääkkeet tulee säilyttää lukitussa lääkekaapissa poissa lasten ulottuvilta. Pöydälle unohdetut kauniinväriset pillerit ja kapselit ovat lapsista houkuttelevan näköisiä, mutta niissä piilee vakavan onnettomuuden vaara. Jo yksikin aikuisille tarkoitettu pilleri voi aiheuttaa lapselle vakavan myrkytyksen, sydämen pysähdyksen ja jopa kuoleman.

Jos epäiletkin, että lapsi on nauttinut aikuisten lääkkeitä, soita heti numeroon **112** ja kerro, mitä on tapahtunut, missä on tapahtunut ja vastaa esitettyihin kysymyksiin. Älä sulje puhelinta, ennen kuin saat siihen luvan!

Vanhentuneet ja tarpeettomat lääkkeet tulee aina viedä takaisin apteekkiin hävitettäväksi, sillä hävitettävät lääkkeet saattavat kulkeutua myös roskasäiliöstä uteliaisiin ja arvaamattomiin käsiin.

Lääkkeiden lisäksi kodeissa saatetaan säilyttää myös varsinaisia myrkkyjä, kuten rotanmyrkyä, erilaisia torjunta-aineita ja hyönteismyrkkyjä. Näiden turvallinen säilytys on tietysti erityisen tärkeää. Mikäli kiinteistön tiloihin asetetaan myrkkysyöttejä

rottia varten, tulee tästä aina tiedottaa asukkaille ja käyttäjille. Vaarassa ovat tällöin nimitäin myös pienet lapset ja kotieläimet.

Erilaisissa myrkytystilanteissa neuvoja ja ohjeita ensiapuun saa myös **Myrkytystietokeskuksesta, puh: 09-471 977.**

Oppilaalle

- Selvitä, mitä vaarallisia aineita kotonasi säilytetään. Minkä nimisiä aineet ovat?
- Missä vahvat pesuaineet säilytetään?
- Onko kotonasi liuottimia? Mitä liuottimia?
- Minkälaisissa astioissa ja missä paikassa liuottimia säilytetään?
- Mitä aerosolipakkauksia kotoasi löytyy? Kuinka monessa pullossa on oranssi liekin kuva?
- Pohdi yhdessä vanhempiesi kanssa kotisi lääkkeiden säilytystä.
- Säilytetäänkö kotonasi tuholaismyrkkyjä? Millaisia ja missä?
- Jos et tiedä, mitä pakkauksessa oleva aine on, älä koske, haista tai maista sitä.
- Älä tongi ulkoa löytämiäsi purkkeja tai astioita.

Oppilaalle

Lääkekaapin sisältö

- lääke kynn puremaan
- lääke ampiaisten ja mehiläisten pistojen aiheuttamiin voimakkaisiin allergisiin reaktioihin
- lääke allergisiin ihottumiin
- mahdolliset muut allergialääkkeet
- tuotteet auringon säteilyltä suojautumiseen
- tuotteet auringonpolttamien ja palovammojen hoitoon
- tuotteet haavojen puhdistukseen ja hoitoon
- ideaaliside nyrjähdyksiin
- erikokoisia laastareita
- ensiaputarvikkeet isompia vahinkoja varten, esim. ensiside ja kolmioliina
- kipu- ja kuumelääkettä lapsille ja aikuisille
- lääkettä vatsaoireisiin (*närästys, liikahappoisuus, ripuli*)
- lääkehiiltä myrkytysten varalta
- joditabletteja
- kuumemittari
- saksit

- Mitä yllä luetellusta lääkekaapin sisällöstä tunnet entuudestaan?
- Mitä sen sisällöstä olet itse käyttänyt?
- Tutustu yhdessä vanhempasi kanssa kotisi lääkekaappiin.
- Tiedätkö missä kotonasi säilytetään laastareita ja sidetarpeita?
- Löydätkö tarvittaessa kotoasi kyypakkauksen?

Pohtikaa yhdessä, pitäisikö kaapin sisältöä täydentää.

Vältä putoaminen

Opettajalle

Maassamme sattuu joka päivä yli 2 000 vammaan johtavaa kotitapaturmaa, joissa menehtyy kuusi ihmistä. Esimerkiksi yksittäisistä lonkanmurtumista kertyy vuositason yhteiskunnalle 150 miljoonan euron lasku. Keskipokoisessa noin 40 000 asukkaan kaupungissa lonkanmurtumien hoito voi maksaa vuodessa 400 000 euroa.

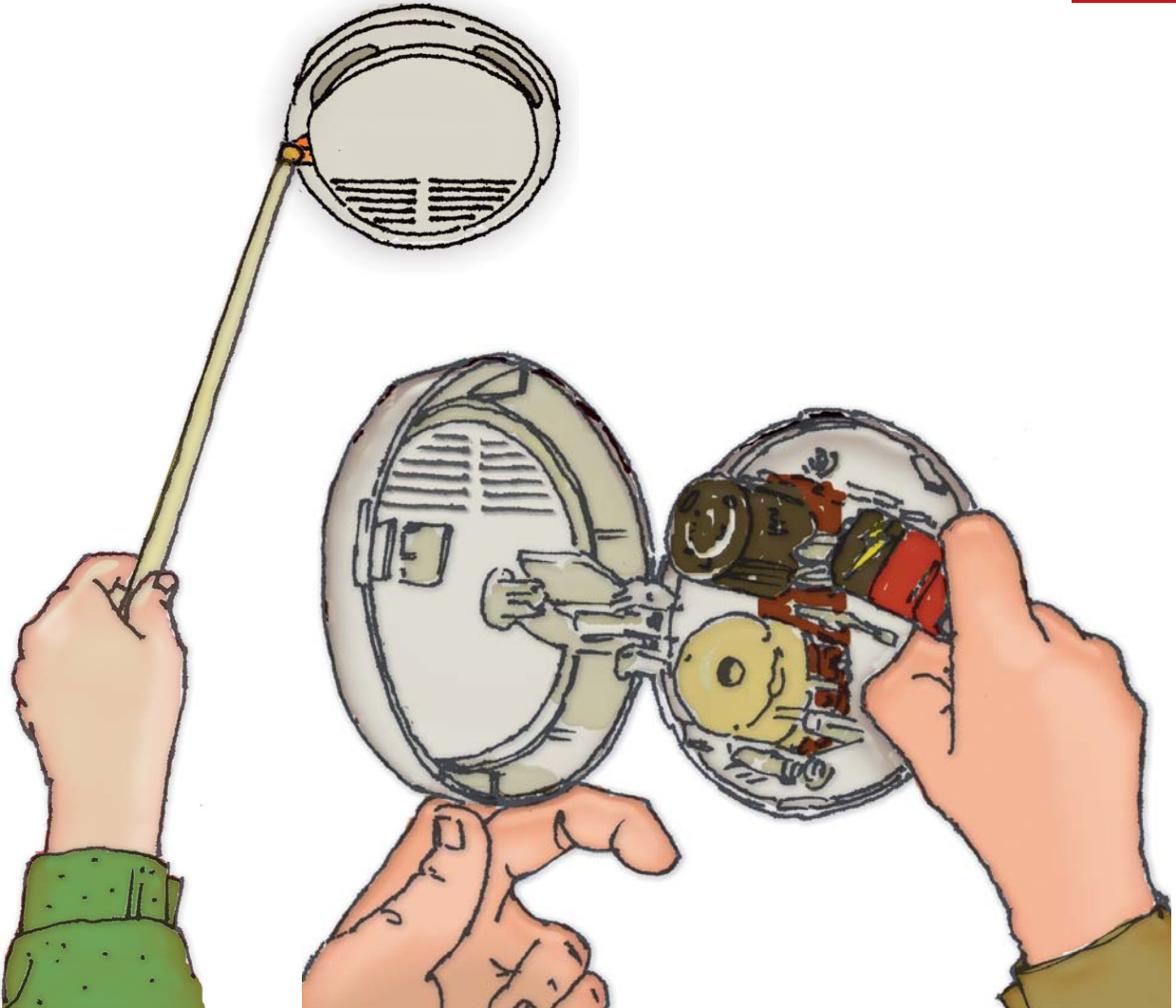

Koti- ja vapaa-ajan tapaturmia voidaan ehkäistä ennakolta ja näin edistää tehokkaasti yhteiskunnan turvallisuutta. Erilaiset kotona tapahtuvat lasten ja vanhusten putoamiset ja liukastumiset ovat vältettävissä hankkimalla riittävän tukevia ja tarkoitukseenmukaisia apuvälineitä.

Esimerkiksi ikkunoiden pesu, verhojen ripustaminen, yläkaappeihin kurkottelu ja palovaroittimen testaaminen kerran kuukaudessa ovat tilanteita, joissa putoamisvaara on todellinen. Ikkunoiden pesussa hyvät pitkävartiset pesuvälineet vähentävät oleellisesti kiipeilyn tarvetta. Nykyaikaiset verhojen kiinnikkeet ovat helppokäyttöisiä ja nopeita, joten talousjakkaralla tai tikkailla ei tarvitse seistä pitkään.

Pienellä sijoituksella turvallisuus lisääntyy tuntuvasti. Tukevat keittiötikkaat ja se, että usein tarvittavat tavarat ovat helposti saatavissa ilman turhia kiipeilyjä, parantavat keittiöiden turvallisuutta. Palovaroittimen pariston testaus kuukausittain onnistuu normaalikorkuisissa asunnoissa noin puolimetrisen muovi- tai puutikun avulla.

Jos kuitenkin syystä tai toisesta kotona joudutaan kiipeämään lattiatasoa ylemmäs, on arvioitava, kuka siihen kykenee. Ikääntyneiden ihmisten ja pienten lasten korkealle kiipeilyä tulisi välttää. Samoin kannattaa varmistua siitä, että mahdollisen onnettomuuden satuttua paikalla tai lähistöllä on muita ihmisiä, jotka voivat hälyttää apua.

Oppilaalle

- Milloin kotonasi täytyy kiivetä lattiatasoa ylemmäs?
- Kuka yleensä kiipeää? Miksi juuri hän?
- Mitä apuvälineitä kodissasi on tähän tarkoitukseen?
- Kuka pesee perheessäsi ikkunat? Millaisia välineitä hän käyttää?
- Miten palovaroitin tarkistetaan? Kuka sen tekee ja kuinka usein?
- Kuka vaihtaa tarvittaessa pariston?
- Askartele käsityötunnilla sopiva tikku palovaroittimen testausta varten.

Kirjoita siihen: Palovaroittimen testaustikku.

Opettele itse testaamaan varoitin ja pidä testauspäiväkirjaa: merkitse ylös testauspäivä ja kellonaika, kuuluiko testiääni ja onko paristo vaihdettu.

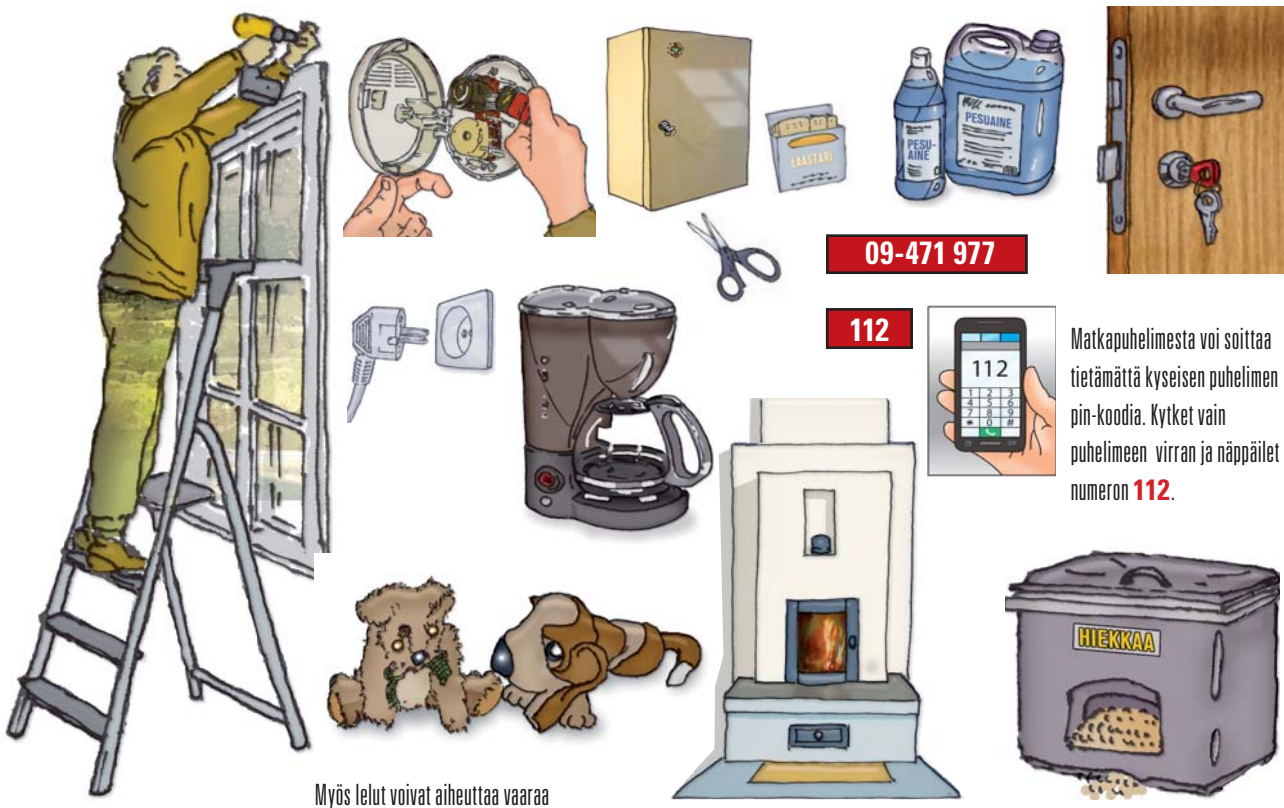
Kodin turvatarkastus

Opettajalle

Vaikka yhteiskunta on velvoittanut tietyt viranomaiset huolehtimaan kansalaisten yleisestä turvallisuudesta, on jokaisen viime kädessä itse huolehdittava omasta ja läheistensä turvallisuudesta.

Tätä huolehtimista ja onnettomuuksien ennaltaehkäisyä voi jokainen meistä tehdä omassa kotiympäristössään esimerkiksi oheisen tarkastuslistan avulla. Uhraamalla

pari kolme kertaa vuodessa vaikkapa 15–20 minuuttia kodin turvallisuustason tarkastamiseen voimme tehdä kodistamme olennaisesti turvallisemman paikan.

Myös lelut voivat aiheuttaa vaaraa

Oppilaalle

- Keskustele vanhempiesi kanssa kotisi turvallisuudesta ja esittele heille samalla kodin turvatarkastuslista.
- Käykää kaikki kohdat läpi järjestyksessä ja merkitkää muistiin kaikki mahdolliset puutteet.
- Pohtikaa tarkastuksen jälkeen yhdessä, miten mahdolliset puutteet voidaan korjata.

Yleistä

- Kaikki muistavat hätänumeron **112**.
- Myrkytystietokeskuksen numero **09-471 977** on tallennettu puhelimeen.
- Palovaroitin on kaikissa kerroksissa katossa oikein asennettuna.
- Palovaroittimen paristot ovat toimintakuntoiset.
- Poistumistiet ovat esteettömät, tiellä ei ole huonekaluja tms.
- Sammutusvälineet ovat helposti saatavilla (*sammutuspeite, käsiammutin, sankoruisku*).
- Kodin ensiapuvälineet on riittävä.
- Kodin lääkkeet ovat lukitussa kaapissa.
- Pesuaineet säilytetään lukitussa kaapissa tai niin korkealla, että pienet lapset eivät pääse niihin käsiksi.
- Alkoholijuomat ovat paikassa, johon lapset eivät pääse.
- Huonekasvit ovat myrkyttömiä.
- Lääkekaapissa on myrkytysten varalta lääkehiiltä.
- Tulitikut ja sytyttimet ovat poissa lasten ulottuvilta.

Sähkölaitteet

- Pistorasiat ja sähkölaitteet ovat ehjiä.
- Pistorasiat on suojattu.
- Kodinkoneilla on riittävästi ilmankiertotilaa.
- Kodinkoneet ovat pölyttömiä.
- Liesituuletin on puhdas.
- Liedessä on pienten lasten varalta liesisuoja.

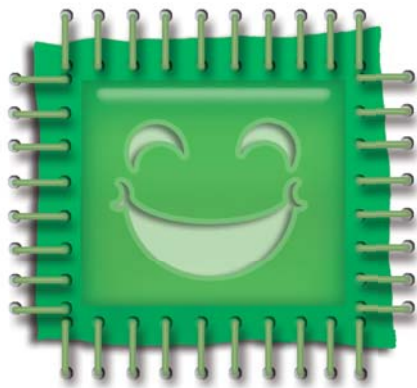
- Matkapuhelimien latauslaitteet irroitetaan pistorasiasta aina käytön jälkeen.
- Television virta on katkaistu yöksi ja kotoa poistuttaessa päävirtakytkimestä.
- Valaisimien lamput ovat teholtaan suositusten mukaisia.
- Luku- ja yölamput on kiinnitetty tukevasti kaatumisen välttämiseksi.
- Halogeenivalaisimet on asennettu ohjeiden mukaisesti ja riittävän kauas syttyvistä materiaaleista.
- Jatkojohdot ovat ehjiä ja poissa tieltä.

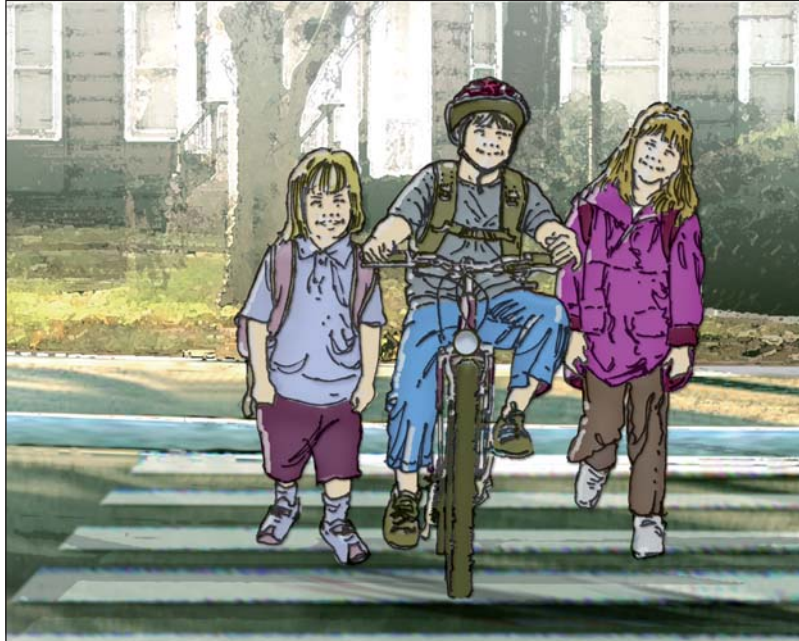
Kaatumiset ja putoamiset

- Kodin ikkunoissa on aukeamisen estävät ikkunanpidikkeet.
- Sisäportaiden ylä- ja alapäässä on pienten lasten varalta portit.
- Parvekkeen ovesa on pidike, haka tai turvalukko.
- WC:n ja kylpyhuoneen oven lukon saa auki myös ulkopuolelta.
- Kylpyhuoneen lattialla on liukuesteet..

Sauna

- Kiukaan yläpuolella ei kuivata pyykkiä.
- Saunaa ei käytetä varastona.

2. Vaaranpaikat koulumatkalla

Liikennesäännöt – yhteinen sopimus

Liikennemerkkit ohjaavat ja opastavat

Jalankulkijana liikenteessä

Turvallinen polkupyörä

Polkupyörän katsastus

Pyöräilijänä liikenteessä

Kiitos ei vaaralliselle pyöräkyydille!

Matkustajana autossa

Matkustajana joukkoliikenteessä

Liikennesäännöt – yhteinen sopimus

Opettajalle

Liikennesäännöt ovat yhteisesti hyväksytty toimintaohje liikenneturvallisuuden ylläpitämiseksi. Sääntöjen avulla luodaan perusta turvalliselle liikkumiselle jalkakäytävillä, kevyenliikenteen väylillä sekä kaduilla ja teillä. Aina kaikki ei kuitenkaan suju sääntöjen mukaan.

Jalankulkijan ja pyöräilijän on suojattomina tienkäyttäjinä oltava erityisen tarkkana liikenteessä. Heidän tulee aina varmistua siitä, että autoilijat huomaavat heidät. Jalankulkijoita ovat paitsi kävelijät, myös rullaluistelijat ja rullalautailijat.

Polkupyörä on ajoneuvo. Pyöräilijällä on liikenteessä lähes samat velvollisuudet ja oikeudet kuin muidenkin ajoneuvojen kuljettajilla. Pyöräilijöitä varten on lisäksi joitakin ihan omia sääntöjä.

Oppilaalle

Säännöt tarkoittavat pysyviä toimintaohjeita. Liikennesääntöjen turvin suuret joukot ihmisiä pystyy siirtymään eri liikennevälineillä turvallisesti paikasta toiseen. Kun sääntöjä noudatetaan, on mahdollista tietää ennakkolta muiden tiellä kulkijoiden liikkeet.

Jos ihminen eläisi täysin yksin, hän voisi toimia aina omilla säännöillään: päättää itse, milloin herätä, milloin syödä, mitä tehdä ja

kulkea miten sattuu. Koska ihmiset kuitenkin yleensä haluavat ja joutuvat elämään yhdessä toisten kanssa, onnistuu yhteiselo vain toimimalla kaikille tuttujen yhteisten sääntöjen mukaisesti.

Jokaisen meistä täytyy oman ja toisten turvallisuuden tähden tuntea keskeisimmät liikennesäännöt.

- Katso kuvia. Mitkä seikat niissä vaarantavat liikenneturvallisuuden? Miksi?
- Mitä ohjeita osaisit antaa kuvan ihmisille?
- Mieti, mistä syystä auto on törmännyt toisen auton perään.
- Mitä muita yhteiskunnan toiminnan ja turvallisuuden kannalta tärkeitä sääntöjä tiedät?

Liikennemerkit ohjaavat ja opastavat

Opettajalle

Liikenteen sujumiseksi on katujen ja teiden varsille pystytetty liikennemerkkejä. Niillä pyritään parantamaan liikenteen sujuvuutta ja antamaan liikenteessä liikkuville ohjeita, kieltoja ja varoituksia. Liikennemerkit ovat myös opastavia. Niiden avulla voidaan kertoa eri kohteiden etäisyyksiä ja opastaa matkustavaiset vaikkapa uimarannalle tai lähimmälle huoltoasemalle.

Koska virallisesti hyväksytyjä liikennemerkkejä on jo yksistään Suomessa satoja, ei pienen koululaisen voi olettaa osaavan niitä kaikkia. Oheisen kuvan merkit ovat kuitenkin sellaisia, jotka jokaisen liikenteessä

liikkuvan tulisi tuntea. Iän karttuessa ja siirtyäessä käyttämään jopa moottorikäyttöisiä ajoneuvoja on tunnettava jo paljon suurempi joukko liikennemerkkejä.

Oppilaalle

Kuten useimmissa lautapeleissä, tarvitaan liikenteessäkin peliohjeet.

Liikenteen peliohjeet on annettu tieliikennelaissa. Koska lakiteksti on vaikeaa luettavaa ja sen muistaminen melko hankalaa, on kaikkien liikenteessä kulkijoiden autta-

miseksi pystytetty teiden ja katujen varsille liikennemerkkejä.

Ohessa näet joukon liikennemerkkejä. Jotkut niistä ovat sinulle jo entuudestaan tuttuja, mutta joukossa on ehkä myös tuntemattomia.

Varoitusmerkit

Kielto- ja rajoitusmerkit

Etuaajo-oikeus- ja väistämismerkit

Määräysmerkit

Ohjemerkit

Liikennevalot

Opettele nämä liikennemerkit ulkoa, se kannattaa!

- Tunnista kuvasta kaikki tutut merkit. Tiedätkö varmasti, mitä mikin merkki tarkoittaa?
- Kuinka moni merkki on sinulle vielä tuntematon?
- Selvitä yhdessä opettajan kanssa näiden merkkien tarkoitus.
- Muistele koulumatkaasi ja mieti, kuinka monta liikennemerkkiä kohtaat matkallasi.
- Onko koulumatkallasi sinulle tuntemattomia merkkejä? Selvitä niiden merkitys yhdessä opettajan tai vanhempiesi kanssa.

Jalankulkijana liikenteessä

1) Suojatien eteen pysäköidyt tai pysähtyneet ajoneuvot muodostavat usein näköesteen varsinkin lapsille. Tällöin ajoradalle ryntääminen johtaa helposti onnettomuuteen.

2) Kun jalankulkijoita varten on erityiset jalankulkuvalot, on noudatettava niitä. Punainen valo merkitsee, että jalankulkija ei saa astua ajoradalle, pyörätielle tai raitiovaunukaistalle. Vihreä valo antaa siihen luvan.

Liukkaalla kelillä on syytä olla varuillaan ennen ajoradan ylittämistä, etteivät ajoneuvot luisu jarruttaessaan suojatielle saakka. Jos liikennevalot vaihtuvat punaisiksi kesken ajoradan ylityksen, tulee jalankulkijan jatkaa matkaansa ajoradan toiselle puolelle tai ajoradalla olevalle suojakorokkeelle. Liikennevaloihin on tätä varten ohjelmoitu erityinen suoja-aika.

Vaikka risteyksessä kääntyvän ajoneuvon kuljettajan on väistettävä myös risteävää tietä ylittävää jalankulkijaa, on jalankulkijan syytä varoa kääntyviä ajoneuvoja. Onnettomuuden sattuessa ei siitä ole juurikaan iloa, että on ollut oikeassa.

3) Ellei jalkakäytäviä ole, jalankulkijan on kuljettava tien piennaralueella. Siellä missä piennartakaan ei ole tai jos sillä kulkeminen on muuten estetty, jalankulkijan on käytettävä pyörätietä tai ajoradan reunaa. Ajoradalla jalankulkijan on käytettävä ensisijaisesti tien vasenta reunaa, ellei ole perusteltua toimia toisin esimerkiksi turvallisuuden vuoksi.

4) Pimeä aika on jalankulkijoille erityisen vaarallinen, jos he joutuvat liikkumaan samoilla väylillä moottoriajoneuvojen kanssa. Jalankulkijan, joka pimeään aikaan liikkuu valaisemattomilla teillä, on käytettävä asianmukaisia heijastimia, heijastinliiviä tai taskulamppua. On harhaluulo, etteikö kaupungeissa ja taajamissakin tarvittaisi heijastimia.

Märkä asfaltti, huono sää ja jalankulkijan tummat asusteet tekevät taajamissakin jalankulkijoista helposti huomaamattomia. Heijastimen teho perustuu siihen, että se heijastaa takaisin lähes kaiken siihen osuvan valon.

Autoilija näkee pimeässä ilman heijastimia kulkevan jalankulkijan vasta 20–30 metriä ennen kohtaamista. Heijastinta käyttävät huomataan jo 120–130 metrin etäisyydeltä puolivaloilakin ajettaessa. Myös vaaleista asusteista valo heijastuu paremmin kuin tummista. Heijastinnauhat ja -kankaat sekä taskulamppu tehostavat oleellisesti jalankulkijan näkymistä pimeässä.

Heijastimen paikka asusteissa on alhaalla lantion tai polven korkeudella ajoradan puolelle kiinnitettynä. Huomaa, että esimerkiksi koulureppu puettuna heijastinliivin päälle peittää suurimman osan heijastimista. Tätä varten on olemassa erityinen heijastinreppu.

Oppilaalle

Käytä aina suojatietä, kun ylität ajorataa, mutta älä luota sokeasti suojatien antamaan turvaan. Seuraa tarkasti muiden liikenteessä liikkuvien tekemisiä. Varmista, että myös autoilija on huomannut sinut.

Jos käytettävissä on alikulkutunneli tai ylikulkusilta, käytä sitä. Niiden käyttö on

turvallista, koska silloin ei kuljeta autojen kanssa samassa tasossa. Alikulkutunneleissa on kuitenkin syytä varoa polkupyöräilijöitä ja mopoilijoita ja kulkea seinän vieressä.

Liikennevalot rytmittävät liikennettä, ja myös jalankulkijat pääsevät vuorollaan kadun yli vilkkaassakin liikenteessä. Kun painat opastinpylväässä olevaa painonappia, jalankulkijoille syttyy pian vihreä valo.

Mutta ei liikennevaloihinkaan voi sokeasti luottaa, vaan jatkuvasti on seurattava muita liikenteessä olevia. Vaikka jalankulkijoille palaisikin vihreä valo, se saattaa palaa samalle kadulle kääntyvälle autoilijallekin. Turha kiire voi koitua kohtalokkaaksi!

Siellä missä ei ole jalkakäytävää eikä pyörätietä, jalankulkijan on turvallisinta kulkea ajoradan vasenta reunaa. Näin erityisesti pimeällä, sillä silloin hän näkee varmasti kaikki vastaan tulevat autot ja voi tarvittaessa väis-

tää niitä kauemmas tien pientareelle. Pientareella kuljetaan aina peräkkäin. Se on turvallisinta.

Sekä jalankulkijan että pyöräilijän on vaarallista liikkua pimeällä ilman valoja ja heijastimia. Ne ovat tärkeitä myös kaupungeissa ja taajamissa. Erityisesti syksyllä sateisella säällä autoilijan on lähes mahdotonta huomata ajoissa pimeässä ilman heijastinta kulkevaa jalankulkijaa, vaikka tie olisikin valaistu. Hanki heijastin oman turvallisuutesi tähden!

- **Katsokaa kuvia. Keskustelkaa niiden perusteella, mitä vaaratilanteita liikenteessä juoksemisesta saattaa aiheutua.**
- **Muistele koulumatkaasi. Montako tietä joudut ylittämään? Monessako ylityksessä voit käyttää valo-ohjattua risteystä?**
- **Mieti tavallista koulumatkaasi. Noudatanko päivittäin edellä mainittuja ohjeita? Jos et, niin miksi et?**
- **Millaisia vaaratilanteita tai läheltä piti -tilanteita on koulumatkoillasi sattunut?**

Turvallinen polkupyörä

Opettajalle

Pyöräilijä voi joutua liikenteessä monenlaisiin vaaratilanteisiin. Syynä voi olla esimerkiksi liian kova vauhti, huono tie, uhkarohkeus tai epäkuntoinen pyörä. Liikenteessä saa ajaa vain kunnossa olevalla polkupyörällä. Säännöllinen huolto takaa pyöräsi turvallisen toiminnan.

Polkupyörässä tulee olla

- ainakin yksi tehokas jarrulaite. Useamman henkilön kuljetukseen käytettävässä tai vähintään kahdella vaihteella varustetussa polkupyörässä pitää olla kaksi erillistä tehokasta jarrulaitetta.
- etu-, sivu-, poljin- ja takaheijastimet sekä pimeällä tai huonossa säässä ajettaessa eteenpäin suunnattu valkoista valoa antava riittävän tehokas valaisin.
- näkyvässä paikassa runkoon pysyvästi merkittynä valmistenumero ja valmistusvuosi. Vapaaehtoinen turvamerkintä pyörän rungossa suojaa pyöräsi varkauksilta ja vaikeuttaa anastetun pyörän käyttöä ja myyntiä. Tällaisen ”sotumerkin nään” avulla kadoksiin joutunut pyörä voidaan myös helpommin palauttaa oikealle omistajalleen.
- merkinantolaitteena soittokello.

Takaheijastin
Vaijerilukko
Kiinteä lukko
Takajarru

Etuvälaisin

Turvamerkintä

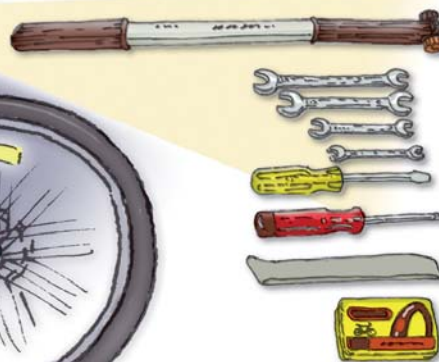
Soittokello

Vaikkei lukko olekaan pakollinen pyörän varuste, antaa kunnan lukko suojan varkauksia vastaan. Kiinteän turvalukon lisäksi pyörään kannattaa hankkia erillinen tukeva kaari-, vaijeri- tai ketjulukko. Tukevalla lukolla esimerkiksi valaisinpylvääseen tai pyörätelineeseen kiinnitettyä pyörää on vaikea anastaa. Pyörään kannattaa hankkia myös suojaviiri. Autoilijat ohittavat suojaviiriä käyttävän pyöräilijän kauempaa kuin ilman suojaviiriä ajavan.

Ei riitä, että vain pyörä on kunnossa. Pyöräilijälläkin on oltava asiaankuuluvat varusteet, jotta pyöräily sujuisi turvallisesti.

Tärkein varuste on kypärä. Säänmukainen pukeutuminen on syytä ottaa huomioon, sillä tuulen voimakkuus, lämpötila ja mahdollinen sade vaikuttavat pyöräilyn mukavuuden lisäksi turvallisuuteen. Pitkälle pyörämatkalle on hyvä ottaa mukaan renkaan paikkausvälineitä, pumppu ja työkaluja.

Pumppu, työkalusarja ja paikkausvälineet

Oppilaalle

Jotta voisit pyöräillä turvallisesti ja nauttia siitä, sinun tulee huolehtia ajoneuvosi kunnosta. Katsasta polkupyöräsi oheisen tarkistuslistan mukaan ja ryhdy toimeen havaitsemiesi epäkoh-
tien korjaamiseksi. Jollet itse osaa korjata vikoja, pyydä vanhempiasi auttamaan.

KATSASTUSLISTA		
	kunnossa	korjattava
1. Jarrujen toiminta		
– etujarru (<i>pakollinen vaihdepyörissä</i>)	☐	☐
– takajarru	☐	☐
2. Heijastimet ehjät ja näkyvissä		
– etuheijastin	☐	☐
– sivuheijastimet	☐	☐
– poljinheijastimet	☐	☐
– takaheijastin	☐	☐
3. Valaisin		
– valkoinen etuvalaisin	☐	☐
– punainen takavalaisin	☐	☐
4. Rungon merkinnät		
– valmistusnumero	☐	☐
– valmistusvuosi	☐	☐
– turvamerkintä (<i>ei pakollinen</i>)	☐	☐
5. Äänimerkinantolaite		
– soittokello	☐	☐
6. Lukko (<i>ei pakollinen</i>)		
7. Turvaviiri (<i>ei pakollinen</i>)	☐	☐
8. Ketjunsuojus (<i>ei pakollinen</i>)	☐	☐
9. Säädot		
– ohjaustangon korkeus	☐	☐
– satulan korkeus	☐	☐
– ketjujen kireys	☐	☐
– pyörien kiinnitys	☐	☐
– rasvaus ja öljyäminen	☐	☐
10. Ilmanpaineet		
– takarengas	☐	☐
– eturengas	☐	☐
11. Kypärä (<i>pakollinen</i>)	☐	☐
12. Talvirenkaat	☐	☐

Polkupyörän katsastus

Suoritetussa katsastuksessa havaittiin puutteet seuraavissa kohdissa:

Epäkohtien kuntoon saamiseksi ryhdytään seuraaviin toimenpiteisiin:

Katsastuksen suorittajan nimi

Allekirjoitus

Opettajalle

Jalankulkijan ja pyöräilijän kannalta turvallisin kulkuväylä on ns. kevyenliikenteen väylä. Näitä myös pyöräteiksi kutsuttuja väyliä on kahdenlaisia: pyörätie ja jalkakäytävä voivat kulkea rinnakkain toisistaan erotettuina, tai ne on voitu yhdistää yhdeksi väyläksi.

Rinnakkaisella väylällä jalankulkijat ja pyöräilijät käyttävät omia erillisiä väyliään. Väylät on erotettu toisistaan valkoisella viivalla. Liikennemerkkin avulla osoitetaan, kumpi puoli on tarkoitettu jalankulkijoille ja kumpi pyöräilijöille. Kummallakin väylällä kuljetaan menosuuntaan oikeaa laitaa.

Yhdistetyllä väylällä pyöräilijät käyttävät väylän oikeaa laitaa. Jalankulkijat puolestaan voivat valita tarpeen ja turvallisuuden mukaan kumman laidan tahansa.

Ellei pyörätietä ole käytettävissä, pyöräilijä voi ajaa tien pientareella tai aivan ajoradan oikeassa laidassa. Joissakin paikoissa ajoradasta on voitu erottaa pyöräilijöille aivan oma pyöräkaistansa.

Se on yleensä yksisuuntainen, ja pyöräilijän on noudatettava samoja sääntöjä kuin ajoradan reunassa pyöräillessä. Alle 12-vuotiaat lapset saavat ajaa erityistä varovaisuutta noudattaen myös jalkakäytävillä. He eivät saa häiritä pyöräilyllään muita jalkakäytävällä kulkijoita.

Erityisen valppaana risteyksissä! Risteystä pitää lähestyä aina varoen ja on syytä muistaa, että risteyksissä tapahtuu yleensä monia asioita yhtä aikaa. Autoilijoiden huomio saattaa kiinnittyä vain muiden autojen

kulkuun, ja polkupyöräilijät saattavat jäädä huomaamatta. Perussääntö risteyksissä on, että sekä pyöräilijän että autoilijan on väistettävä aina oikealta tulevaa. Liikennemerkkin järjestystä voidaan muuttaa. Tällaisia merkkejä ovat esimerkiksi kärkikolmio ja stop-merkki. Niiden takaa tulevan on väistettävä sekä oikealta että vasemmalta tulevaa.

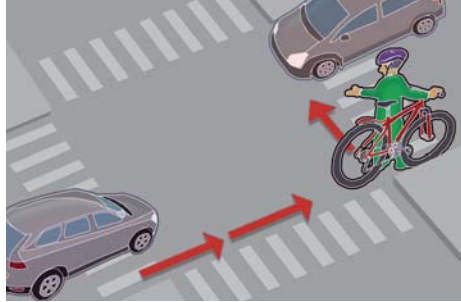
Kääntyvän autoilijan on aina väistettävä risteävää tietä pitkin kulkevaa pyöräilijää ja jalankulkijaa. Autoilijoiden huomiokykyyn ei kuitenkaan kannata luottaa sokeasti. Auton alle jäädessä ei pyöräilijälle ole paljon iloa siitä, että oli oikeassa.

Pyörätiellä ajavien on yleensä aina väistettävä ajoradan liikennettä. Jos epäilet turvallisuuttasi, taluttamalla pyörääsi vaikeassa risteyksessä annat muille tienkäyttäjille aikaa huomata sinut liikenteessä.

Ajoradalla pyöräillessä yksi vaarallimpia tilanteita on vasemmalle kääntyminen. Ryhmittymällä keskiviivan viereen ja näyttämällä kädellä suuntamerkkiä toimit kyllä sääntöjen kannalta ihan oikein, mutta vilkkaassa liikenteessä tämä voi olla hankalaa ja

vaarallista. Niin sanottu suorakulmakäännös on usein turvallisempi ja helpompi tapa. On toimittava siis näin:

Vasemmalle kääntyminen on turvallisinta, kun ylitetään ensin risteys ja vasta sitten käännetään.

- Risteyksessä ajetaan suoraan tien yli oikeassa laidassa tarkkaillen samalla oikealta tulevia.
- Heti risteyksen ylityksen jälkeen pysähtytään risteävän tien reunaan ja tarkistetaan tilanne.
- Jos reitti on selvä, ajetaan tai talutetaan pyörä ajoradan yli ja jatketaan matkaa normaalisti tien oikeassa reunassa.

Kypärä suojelee tärkeintä pääomaamme!

Valtaosa pyöräilijöiden onnettomuuksissa saamista vakavista vammoista kohdistuu päähän.

Useimmissa tapauksissa kypärä olisi suojelellut tai ainakin lieventänyt vammoja. Aikuisten päävammat syntyvät useimmiten pään iskeytymisestä tiehen ja lasten vammat iskeytymisestä autoon.

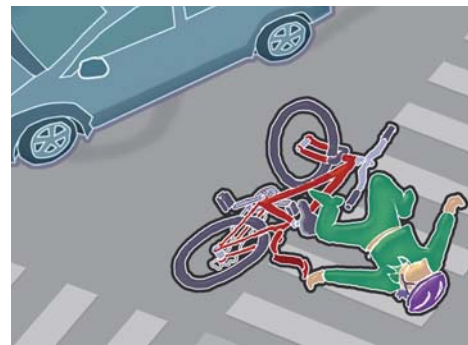
Pyöräilijöiden liikennekuolemista ja pysyvistä invalidisoitumisista jopa 80 % johtuu

päähän kohdistuneen iskun aiheuttamasta aivovammasta.

Törmäys auton kanssa jo alle 50 km/h vauhdilla on pyöräilijälle hengenvaarallinen. Samoin iskeytyminen jo alle kahden metrin korkeudelta kovalle alustalle kohdistaa päähän hengenvaarallisia iskuvoimia.

Vaikka kypärän käyttö vielä toistaiseksi on vapaaehtoista, se on ainoa tapa suojata päätä. Kypärän tulee olla sopivan kokoinen ja kiristetty hihnalla niin, ettei se sinkoudu päästä mahdollisessa onnettomuustilanteessa. Kerran onnettomuudessa maahan iskeytynyt tai muuten vaurioitunut kypärä on poistettava käytöstä.

Pyöräilykypärää tulee käyttää vain pyöräiltäessä. Esimerkiksi kiipeilyleikeissä aukeamaton solki voi aiheuttaa tukehtumisvaaran, jos lapsi jää roikkumaan siitä. Tämän vuoksi lapsille suositellaankin ns. hätäaukeamismekanismilla varustettua kypärää, jossa hihnan salpa aukeaa automaattisesti lapsen jäätyä roikkumaan kypärän varaan. Mikäli lapsen kypärässä ei ole tällaista solkea, on kypärä riisuttava ennen telineleikkejä.

Viisaampi varoo, vaikka olisi oikeassa. Pyöräilijälle pienikin onnettomuus voi olla kohtalokas.

Oppilaalle

- Pyöräily on aina turvallisinta pyöräteillä ja jalkakäytävillä.
- Muistathan, että vain alle 12-vuotiaat saavat pyöräillä jalkakäytävillä ja silloinkin vain erityistä varovaisuutta noudattaen.
- Pyörätien tunnet erityisestä liikennemerkistä. Merkkejä on erilaisia – opettele niiden merkitys, niin osaat toimia eri tilanteissa oikein.
- Risteykset ovat pyöräilijän kannalta vaarallisimpia paikkoja. Harkittu, rauhallinen toiminta ja muiden kulkijoiden tarkkailu auttavat selviytymään kunnialla vaikeistakin risteyksistä.
- Kun kevyenliikenteenväylä jatkuu suojatienä risteyksen yli, voit ylittää risteyksen ajamalla. Turvallisinta on kuitenkin joka tilanteessa ylittää tie pyörää taluttaen ja varoa ajoradan muuta liikennettä!
- Vasemmalle kääntyessä kannattaa käyttää ns. suorakulmakäännöstä, jonka näet kuvassa. Se on usein turvallisempi tapa kuin ryhmittymisen keskiviivan tuntumaan ja suuntamerkin näyttäminen.
- Tarkista, että kypärässäsi on CE-merkintä.
- Tarkista kypärän hihnan kireys. Kireys on oikea, kun pystyt työntämään kiinnitetyn hihnan alle 2–3 sormea suhteellisen helposti ja kypärä tuntuu istuvan päähän vaivatta.
- Kypärä on tärkein turvavarusteesi pyöräillessäsi. Jollei sinulla vielä ole kypärää, pyydä vanhempiasi hankkimaan sellainen.
- Opettele pyöräilemään turvallisessa paikassa. Vasta yli 10-vuotias lapsi osaa jossain määrin ajaa pyörällä yksin. Piha on oikea paikka harjoitteluun. Kysy vanhemmiltasi lupa, mikäli lähdet pyörällä pois pihalta.
- Harjoittele pyöräilytaitoja:
 - liikkeelle lähtöä ja vauhdin kiihdyttämistä pyörällä
 - pysähtymistä ja jarruttamista ennen maahan merkittyä viivaa
 - jarrutusta myös alamäessä
 - parin kanssa peräkkäin ja rinnakkain ajoa (säilytä koko ajan pyörän mitta etäisyyttä)
 - viivalla ajoa kapean tienpientareen varalta
 - pujottelua keilojen välistä
 - ryhmittymistä ja suuntamerkin näyttämistä maahan piirretyssä risteyksessä
 - suorakulmaista käännöstä vasemmalle kääntyessä
- Keksi itse lisää hauskoja harjoituksia.
- Järjestäkää luokan oma liikennekilpailu ajotesteineen ja liikennemerkkien tunnistamiskilpailuineen.

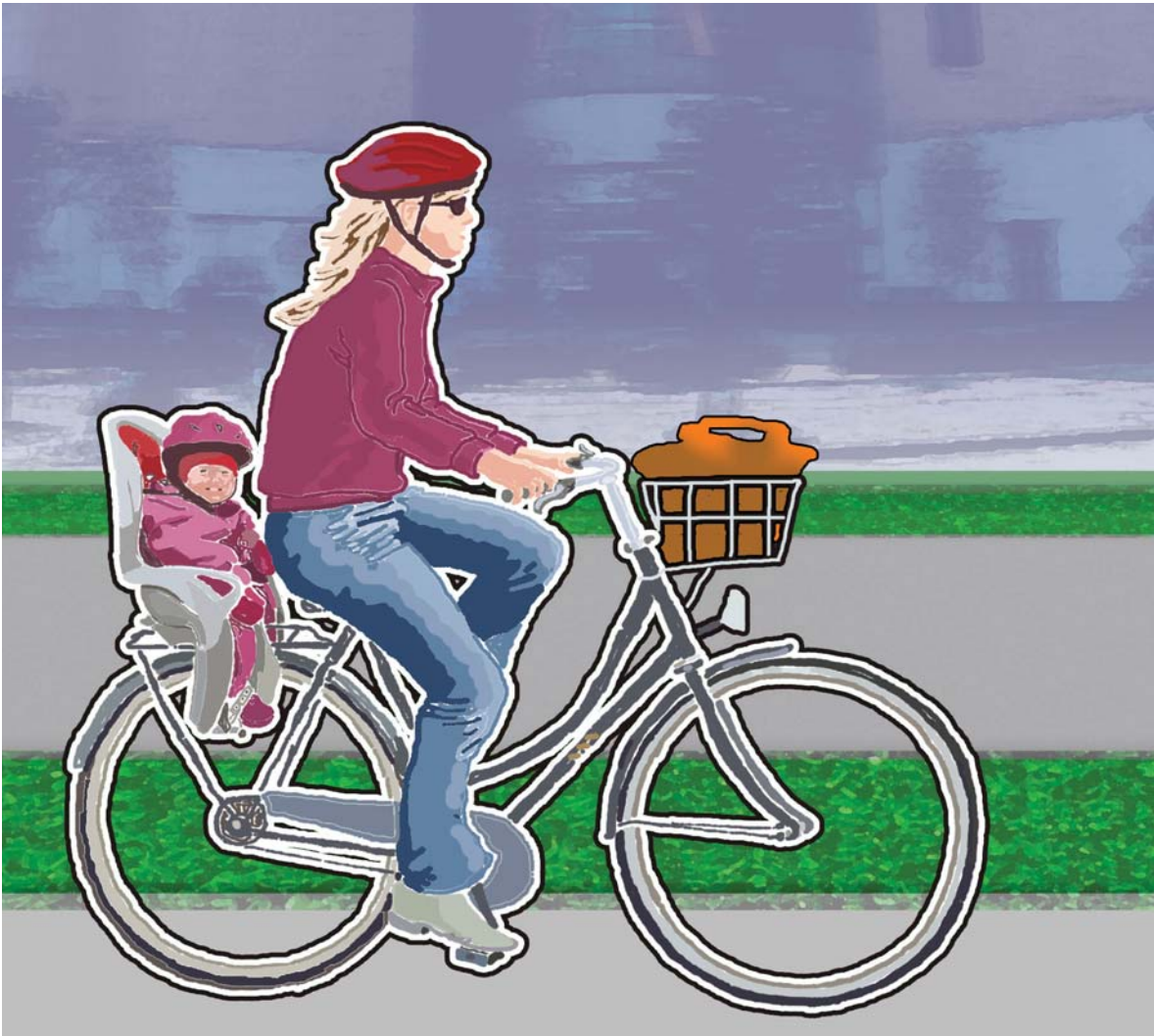
Kiitos ei vaaralliselle pyöräilylle!

Opettajalle

Polkupyörällä ei saa kuljettaa useampia henkilöitä kuin mille se on tarkoitettu.

Polkupyörällä saa viisitoista vuotta täyttänyt henkilö kuljettaa yhtä enintään kymmenvuotiasta lasta ja kahdeksantoista vuotta täyttänyt henkilö enintään kahta alle kuusivuotiaasta lasta.

Lapsen kuljettaminen on kuitenkin sallittua vain, jos polkupyörässä on häntä varten sopiva turvaistuin ja jalat on suojattu tarkoituksenmukaisesti.

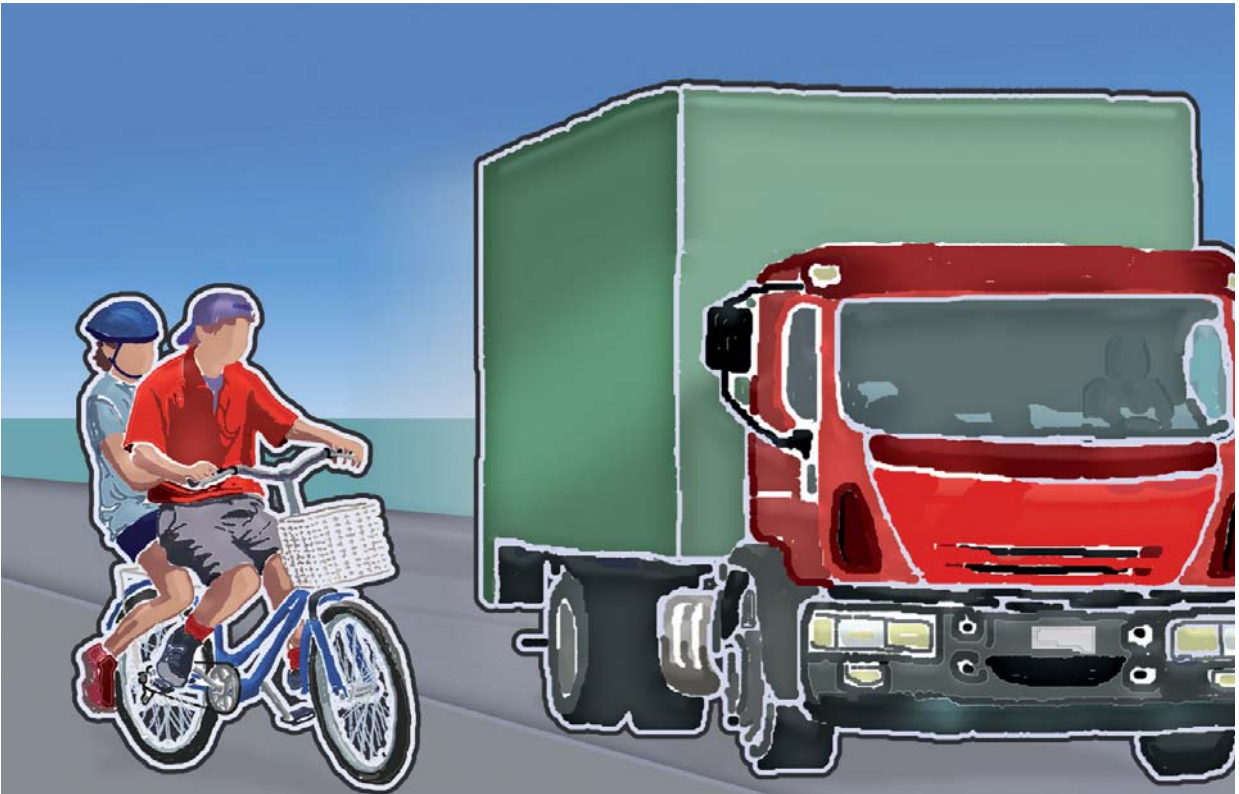
Oppilaalle

Vaikka pyöräily on hauskaa, on syytä muistaa, että kyseessä on ajoneuvo, jonka kuljettaminen on vastuunalainen tehtävä.

Kyyditseminen eli kysyminen vaarantaa paitsi ajajan myös kyydittävän turvallisuuden. Painolastin lisääntyessä jarrujen

teho heikkenee ja hätätilanteessa pysähtyminen ei onnistukaan.

Samoin kyydittävän liikehdintä tarakalla voi aiheuttaa heilumista ja näin häiritä ohjattavuutta. Vältä turhaa vaaraa ja sano kyydille **EI KIITOS!**

- **Katso kuvia ja pohdi:**
 - Mistä kuvan perheenäiti on tulossa?
 - Mistä pojat ovat tulossa?
 - Mitä vaaratekijöitä poikien pyöräilyyn liittyy?
 - Miten perheenäiti on ottanut huomioon turvallisuustekijät pyöräilyssään?
 - Miksi on tärkeää, että kyyditettävän lapsen jalat on suojattu hyvin?
- **Minkä ikäisenä saat kuljettaa toista henkilöä pyörällä?**
- **Miksi et vielä saa tehdä niin?**
- **Jos olet aikuisen kyyditettävänä, mistä sinun kannattaa ennen liikkeelle lähtöä varmistua?**

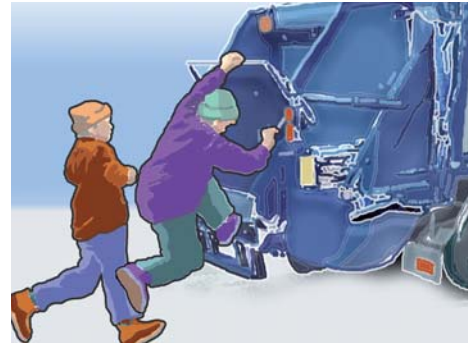
Matkustajana joukkoliikenteessä

Siisteys on viihtyisyyden avaintekijä. Sotkeminen ja roskaaminen yleisissä kulkuneuvoissa on tuomittavaa ja erittäin huonoa käytöstä.

Ajoneuvot ovat vaarallisia muuallakin kuin ajotiellä. Juokseminen ajoneuvon vieressä, piiloutuminen sen taakse tai alle sekä riippuminen ajoneuvon perässä voi aiheuttaa vakavan onnettomuuden. Riippuessasi ajoneuvossa tien tai kentän kuopat voivat saada aikaan äkkinäisiä hyppyjä, otteesi voi irrota ja putoat kyydistä. Kuljettaja voi myös jarruttaa yllättäen, jolloin voit paiskautua ajoneuvon perää vasten tai sen alle. Hauskasta leikistä tulee äkkiä kuolemanvakava vaaratilanne.

Roskaaminen on huonoa käytöstä.

Itku pitkästä ilosta?

Opettajalle

Muulloinkin kuin vain talvella ja pimeässä on syytä antaa bussille pysähtymismerkki ajoissa. Mitä aikaisemmin kuljettaja huomaa sinut, sitä paremmin hän ehtii vähentää painavan auton vauhtia pysähtymiseen. Talvella liukkaus, lumi ja jää vaikeuttavat pysähtymistä. Pysäkillä oljoiden on oman turvallisuutensa tähden syytä pitää ainakin metrin turvaetäisyys kadun laitaan.

Anna ajoissa pysähtymismerkki.

Pysäkillä jääneiden on syytä odottaa bussin lähtöä, ennen kuin ylittävät kadun. Bussi estää tehokkaasti näkyvyyden, ja bussin takaa

äkisti ryntäävä jalankulkija on aina yllätys toisten autojen kuljettajille. Seuraukset voivat olla kohtalokkaat.

Odota siis, kunnes näkyvyys molempiin suuntiin on esteetön. Käytä ylitykseen aina suojatietä.

Yli tien vasta bussin mentyä.

Bussissa ja junassa käyttäydytään kuten muissakin sisätiloissa. Reipas tervehdys bussinkuljettajalle on aina paikallaan. Tutulle kuljettajalle riittää tervehdykseksi "Hei", vieraille on hyvä sanoa "Huomenta", "Hyvää päivää" tai "Hyvää iltaa". Samalla tavoin voit huomioda hänet poistuessasi sanomalla "Hei" tai "Näkemiin".

Jos bussi on täynnä ja seisomassa on vanhuksia tai naisia, antavat kohteliaat miehet ja nuoret heille istumapaikkansa.

Usein busseissa on vielä erikseen merkitty ne paikat, jotka tulee joka tapauksessa jättää vanhusten tai muuten liikuntaesteisten käyttöön. Mikään ei kuitenkaan estä lapsia ja nuoria käyttämästä näitäkin paikkoja, mikäli bussissa ei ole ruuhkaa.

Tarkoituksena on varmistaa, että ne, jotka vähiten jaksavat seistä ja huonoiten pysyvät pystyssä, saavat istua.

Ole kohtelias ja anna istumapaikka sitä tarvitsevalle.

Oppilaalle

- Bussin kuljettajalle annettavaa pysähtymismerkkiä voit pimeässä tehostaa vaikkapa liimaamalla heijastavan tarran bussikorttisi kanteen tai heiluttamalla ylimääräistä heijastinta. Pysy turvallisen etäällä ajotien reunasta erityisesti talvella ja muuten liukkaalla kelillä.
- Odota ennen kuin ylität kadun. Kadun ylittäminen pysähtyneen auton edestä tai takaa on vaarallista, koska pysähtyneen auton takaa saattaa tulla toinen auto ja ajaa päälle. Ylitä katu vain suoja-tietä pitkin, milloin sellainen on käytettävissä. Suojatie on aina turvallisin tienylityspaikka!
- Julkisella kulkuneuvolla matkustettaessa pätevät kaikki normaalit käyttäytymissäännöt. Hyviin tapoihin kuuluu, että ajoneuvosta poistuvat päästetään ensin rauhassa ulos ja vasta sitten kyytiin tulijat astuvat sisään.
- Ryntäily ja hosuminen heikentävät viihtyisyyttä ja antavat sinusta epäkohteliaan kuvan kanssaih-misille. Kohteliasuuteen kuuluvat lisäksi tavanomaiset tervehdykset kuljettajalle ja oman paikan luovuttaminen sitä kipeämmin tarvitseville, kuten vanhuksille ja odottaville äideille. Tavoistaan fiksut tunnetaan!
- Puhtaassa ja siistissä kulkuneuvossa on viihtyisämpi matkustaa. Ilkivallasta ja sotkemisesta aiheuu liikennöitsijöille vuosittain satojen tuhansien eurojen lisäkustannukset, ja ne koituvat lopulta meidän matkustajien maksettaviksi korotettuina lipunhintoina. Valvo etujasi, huolehdi siisteydestä!
- Bussin tai muun ajoneuvon perässä roikkuminen saattaa muuttua herkästi hengenvaaralliseksi, jos jotakin odottamatonta sattuu. Vaikkapa vain auton äkillinen pysähtyminen voi saada sinut pais-kautumaan päin auton perää tai liukumaan auton alle. Kun auto lähtee yllättäen peruuttamaan, olet vaarassa jäädä useiden tonni painoisen auton renkaiden alle. Itku pitkästä ilosta! **Vaaranpaikka!**

Oppilaalle

- Miksi kuljettajalle on näytettävä pysähtymismerkki?
- Miten voit tehostaa merkkiä hämärässä tai pimeässä?
- Miksei bussipysäkillä ole turvallista seisoa aivan kadun laidassa?
- Miksi on vaarallista ylittää katu pysähtyneen auton edestä tai takaa?
- Mikä on oikea tapa ylittää katu tässä tapauksessa?
- Mistä kohdasta katu kannattaa aina ylittää?
- Kerro esimerkkejä epäkohteliaista matkustajista. Mitä tapahtui?
- Miten näissä tilanteissa oikeasti olisi pitänyt käyttäytyä?
- Kuvan vaarallinen leikki on vain yksi lajissaan. Mieti, miten ajotie ja liukumäki voivat yhdessä muodostua vaarallisiksi.
- Entä junarata, mitä vaaroja siihen voi liittyä?

Oppilaalle

Olet ehkä jo pienestä pitäen tottunut liikkumaan päiväkotiryhmäsi kanssa päiväkodin lähiympäristössä. Mitä vanhemmaksi tulet, sitä kauemmas voivat vaikkapa luokan yhteiset retket ulottua.

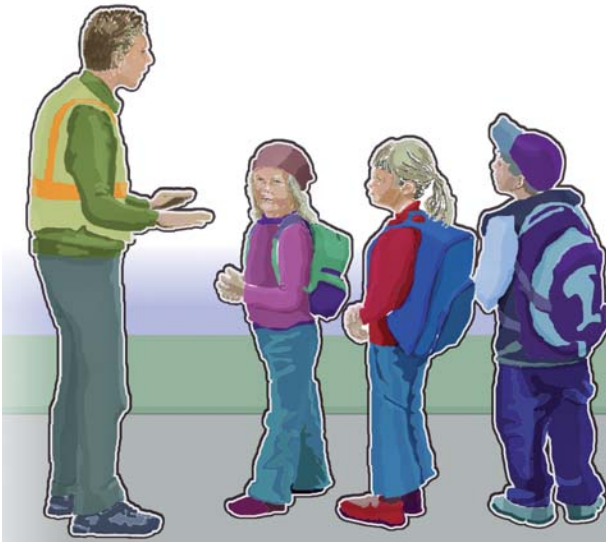
On tärkeää oppia kulkemaan turvallisesti ryhmänä, sillä joukossa liikuttaessa vaaratilanteet moninkertaistuvat.

Ryhmässä liikuttaessa on pysyttävä kaiken aikaa valppaana ja kuunneltava opettajan tai muiden valvojien ohjeita. Hyvä käytös, siivot tavat ja asiallinen puhetapa kuuluvat retkelle mukaan otettaviin varusteisiin.

Liikkuessanne koulun ulkopuolella olette aina edustustehtävissä. Te edustatte tällöin paitsi kouluanne ja luokkaanne, myös omaa kotianne ja vanhempianne.

Noudata aina annettuja neuvoja ja opettajan ohjeita. Kulje jonossa tai muulla ennakkoon sovitulla tavalla.

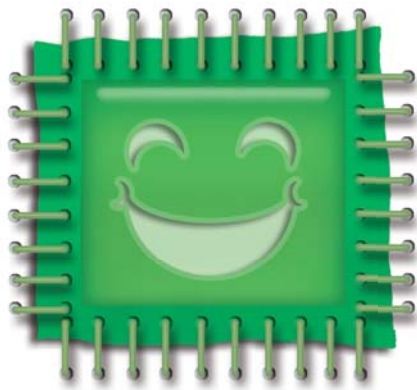
Älä roskaa. Laita kaikki paperit taskuun tai reppuun, samoin juomapurkit ja pullot. Heitä ne tilaisuuden tullen roskiin tai vie kotiin, missä lajittelet ne oikeille paikoille.

Yhdessä ohjeita noudattaen.

- Miten päiväkodin pienten lasten ryhmät oppivat kulkemaan kauniisti parijonossa?
- Mitä tarkoitetaan sillä, että olette aina retkellä ollessanne edustustehtävissä?
- Miten meluaminen vaarantaa ryhmän turvallisen liikkumisen?
- Miten lapsiryhmä ylittää valo-ohjatun tien?
- Miten lapsiryhmä voi ylittää tien taajaman ulkopuolella?
- Mitä tällöin on aina muistettava?

3. Vaaranpaikat koulussa

Oppitunnilla

Käytävässä ja ruokalassa

Välitunnilla

Älä hyväksy kiusaamista

Auttavat aikuiset

Turvallisesti internetissä

Oppitunnilla

Opettajalle

Hyvien työtapojen juurruttaminen oppilaisiin jo pienestä pitäen on omiaan pitämään luokan työilmapiirin hyvänä ja turvallisena. Selkeät, yksinkertaiset työskentelyohjeet ja säännöt sekä niiden noudattamisen valvominen kuuluvat jokaisen oppilaan perusoi-keuksiin.

Miksi sääntöjä tarvitaan?

Sääntö tarkoittaa pysyvää toimintaohjetta tai -tapaa. Hyväksi havaitun tai koetun normin avulla yhteiselo muiden ihmisten kanssa hoituu joustavasti ja mallikkaasti.

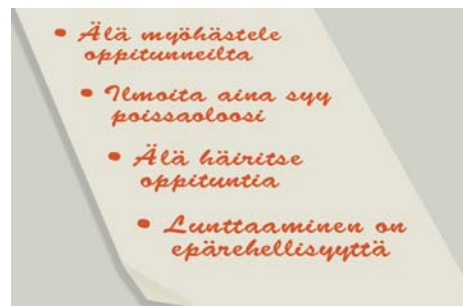
Jos ihminen eläisi maailmassa aivan yksin, eikä hänen tarvitsisi ottaa huomioon muita ihmisiä, hän voisi keksiä omat sääntönsä: herätä ja syödä milloin vain, tehdä mitä milloinkin haluaisi, hihkua ja huutaa kun mieleen juolahtaisi jne. Koska yleensä ihmiset kuitenkin haluavat elää yhdessä toisten kanssa, tarvitaan sääntöjä yhteiselämän onnistumiseksi.

Jotkut säännöt ovat yleismaailmallisia. Kaikissa kulttuureissa on esimerkiksi tapana tervehtiä.

Myös useimmat liikenteen säännöt ovat samanlaisia maasta riippumatta.

Koulun säännöt

Oppilaiden on hyvä tulla tutuiksi koulun sääntöjen kanssa. Ei riitä, että oppilaille vain kerran kerrotaan koulun säännöt. Niitä on kerrattava aika ajoin yhä uudestaan ja uudestaan.

Vaikka kouluilla saattaa olla aivan omia koulukohtaisia sääntöjä, suurin osa eri koulujen säännöistä ovat kuitenkin melko samanlaisia.

Tässä joitakin yleisimpiä ja yleisesti hyväksytyjä koulun sääntöjä:

- Oppitunneilta ei saa myöhästyä.
- Poissaolojen syyt täytyy ilmoittaa.
- Jos etukäteen on tiedossa jokin matka, perhejuhla tai muu ns. pakollinen poissaolo, tulee siihen pyytää lupa.
- Opettaja johtaa luokan työtä ja valvoo luokan työrauhaa yms. asioita.
- Jokaisen on annettava toisille työrauha. Tunnin tahallinen häirintä on kiellettyä!
- Lunттаaminen ja muu vilppi kokeissa on kiellettyä.
- Oppilaiden on käyttäydyttävä asiallisesti ja toisia kunnioittaen.
- Kiusaaminen on tuomittavaa ja huonoa käytöstä. Siksi se on ehdottomasti kiellettyä!

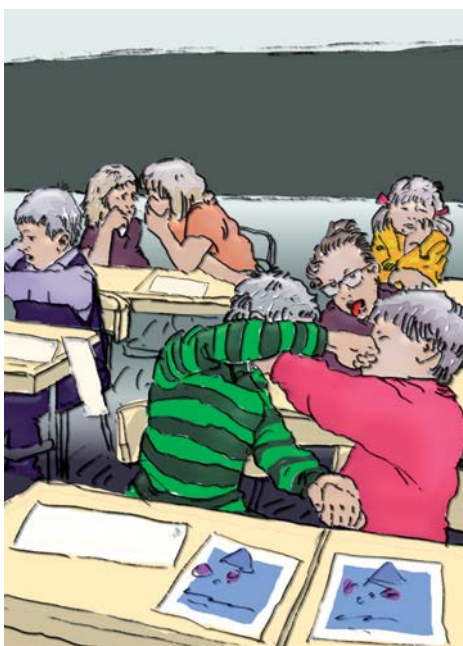
Näiden yleisten sääntöjen lisäksi koulussa voi olla monia muitakin sääntöjä esimerkiksi rahan ja makeisten tuomisesta kouluun, välituntialueista, järjestäjän tehtävistä, ulosmenosta, pukeutumisesta, urheiluvälineistä, suihkuun menosta liikuntatuntien jälkeen jne.

On myös voitu sopia luokko-kohtaisia sääntöjä helpottamaan yhdessä toimimista. Luokan säännöillä voidaan säädellä vaikkapa järjestäjän tehtäviä, pulpettien siivoamista, sisätossujen käyttöä jne.

Oppilaalle

Joskus ihmiset kokevat erilaiset säännöt ja määräykset rasittavina ja stressaavina. ”Miks aina on tehtävä niin kuin joku muu määrää?...Onks pakko? Miksi aina mun täytyy?” – varmaan sinullekin tuttuja lauseita erilaisista tilanteista. Rasittaviksi koettujen sääntöjen merkityksen huomaisi kuitenkin, jos joutuisi

yllättäen elämään ilman minkäänlaisia sääntöjä. Ihanaksi luultu vapaus osoittautuisi nopeasti vähemmän ihanaksi turvattomuudeksi ja epävarmuudeksi. Näin kävisi varmasti, jos koulustakin poistettaisiin kaikki säännöt ja ihmiset saisivat tehdä ja toimia siellä ihan niin kuin itse haluaisivat.

- Katso oheisia kuvia. Kummassako luokassa sinä viihtyisit paremmin? Miksi?
- Mitä hyviä ja huonoja puolia löydät kuvien tilanteista? Kumman kuvan luokassa oppisit paremmin? Miksi?
- Lukekaa yhdessä opettajan monistamat koulun säännöt. Miettikää kohta kohdalta sääntöjen merkitystä ja pohtikaa myös, miten koulupäivänne muuttuisi, jos kukin sääntö poistettaisiin koulusta.
- Miksi on tärkeää antaa työrauha kaikille oppilaille?
- Miksi on tärkeää opetella kuuntelemaan ja odottamaan omaa vuoroa?
- Miksi on viisasta noudattaa opettajan ohjeita, vaikkei hän aina olisikaan vieressä valvomassa?
- Mieti mitä omia sääntöjä luokallasi on käytössä. Kokoa niistä paperille ”Luokan säännöt”.
- Lukekaa yhdessä eri oppilaiden kirjoittamia sääntöjä. Kerätkää niistä yhteiset luokan säännöt, joihin sitoutumisen voitte kaikki vahvistaa allekirjoituksellanne.

Käytävässä ja ruokalassa

Opettajalle

Liikkuvaisilla ja vilkkailla lapsilla voi usein olla vaikeuksia ymmärtää vaaroja, joita koulun käytävillä juostessa syntyy. Liukkaat lattiat, portaikot, maahan jätetyt tavarat ja yllättäen eteen aukeavat ovet voivat aiheuttaa ikävän tapaturman.

Kovassa vauhdissa pysähtyminen voi olla vaikeaa, ja vauhti pahentaa myös mahdollisia törmäyksessä syntyviä vammoja. Juokseminen on liukastumisvaaran vuoksi yleensä kiellettyä myös uimahalleissa. Usein oppilaat ymmärtävät tällaisen kiellon merkityksen vasta sitten, kun jollekin luokkatoverille on tapahtunut onnettomuus.

Ruokatauon tulisi olla koulutyön katkaiseva ”keidas”, jonka yhteydessä voi myös levätä ja virkistyä. Oppilaat tarvitsevat tällaista siinä missä opettajat ja muutkin aikuiset. Asiallinen normaaliäänellä käyty keskustelu on ominaista virkistävälle lounashetkelle.

Ruokalan fyysisen ympäristön kohentaminen ja somistaminen sekä se, että korostetaan oppilaiden omaa vastuuta viihtyisyydestä luovat miellyttäviä ruokahetkiä. Itsepalvelulounas, taustamusiikki, ravintolamaisuus ja tietty vapaudentunne vaikkapa istumapaikkaa valittaessa eivät välttämättä toimi ilman ohjausta ja harjoittelua. Tähän panostaminen kuitenkin kannattaa, ja tulokset näkyvät yllättävän pian.

Pyydä ruokalan emäntä luokkaan kertomaan omasta työstään ja toiveistaan oppilaille. Oppilaiden ideat ruokalan viihtyisyyden parantamiseksi ovat varmaan hänestäkin tervetulleita.

Pyydä myös koulun siivoaja luokkaan kertomaan omasta työstään ja mahdollisista toiveistaan yleisen järjestyksen, viihtyisyyden ja siisteyden kannalta jalkojen pyyhkimisestä aina naulakoiden hyvään järjestykseen.

Oppilaalle

Joskus oppilaiden on vaikea ymmärtää, miksi koulussa kaikki kiva tuntuu olevan kiellettyä. Pitkät käytävät ja vahatut liukkaat lattiat suorastaan houkuttavat vauhdin ottoon ja liukumiseen puhumattakaan juoksemisesta ja muista leikeistä. Koska koululla ja opettajilla on kokonaisvaltainen vastuu oppilaiden turvallisuudesta koulupäivän aikana, pyritään tiettyjen sääntöjen ja ohjeiden avulla estämään onnettomuudet ennakolta.

Siksi riehakkaat juoksuleikit sisätiloissa ovat yleensä kiellettyjä.

Kouluruokailu tarjoaa ravinto-opillisesti oikein lasketun, ravitsevan ja terveellisen aterian jokaiselle. Suomi on yksi harvoista maista maailmassa, jossa koululaiset saavat maksuttoman lämpöisen aterian päivittäin.

Ruokataun tulisi tarjota ravinnon lisäksi myös rauhasan lepo- ja virkistyshetken. Asiallinen, normaaliäänellä käyty keskustelu kuuluu virkistävään lounastaukoon. Sellaisen kaikki ihmiset tarvitsevat jaksakseen ja pysyäkseen terveinä.

Viihtyisyys on osa turvallisuutta. Viihtyisässä ilmapiirissä on nautinnollista ruokailla. Ruokakin tuntuu maistuvan paremmalta, kun ei ole kiire ja saa ihan rauhassa keskittyä syömiseen. Melu, huuto ja levoton liikkuminen sekä hosuminen heikentävät viihtyisyyttä.

Jokainen meistä voi osaltaan vaikuttaa viihtyisyyteen ottamalla myös muut ihmiset huomioon. **HYVÄT TAVAT KAUNISTAVAT!**

Oppilaalle

- **Katso kuvaa 1**
 - Mitä viihtyisyyttä heikentäviä tekijöitä näet kuvassa?
 - Miten parantaisit viihtyisyyttä?
- **Vertaile kuvia 1 ja 2**
 - Kummassa ympäristössä nauttisit enemmän kouluruokailusta? Miksi?

Välitunnilla

Opettajalle

Välituntivalvonta on opettajan työn vastuullisimpia tehtäviä. Välitunnilla tapahtuneen onnettomuuden tai tapaturman jälkiselvittelyissä välituntivalvojan toimenpiteet selvitetään aina automaattisesti.

Välitunnilla voidaan keksiä uskomaton määrä vaarallista tekemistä. Usein mielekkään tekemisen puute välitunneilla saakin aikaan ne kaikkein pöhköimmät päähänpistot. Mikäli käy ilmi, ettei välituntivalvojaa ole ollut mailla ei halmeilla, kyseisen opettajan oikeudellinen asema on varsin heikko.

Riittävä määrä välituntivalvoja on tietysti turvallisen välitunnin perusedellytys. Jotta oppilaat, mahdolliset ohikulkijat ja vierailijatkin erottaisivat välituntivalvojan muusta joukosta, on monissa kouluissa otettu käyttöön kirkasvärinen valvojan liivi.

Oppilaiden kanssa on hyvä käydä säännöllisesti läpi myös välituntiasioita: mitä saa tehdä ja mitä ei, minne saa mennä ja minne ei jne. Samoin on syytä painottaa luottamuksen merkitystä.

Niin korkeita aitoja ei koulun pihan ympärille voi koskaan rakentaa, etteivätkö oppilaat pääsisi pois koulun piha-alueilta. Välituntivalvojen määrääkään ei voi lisätä niin suureksi, etteikö aina joku oppilas halutessaan pystyisi tekemään jotakin luvatonta ja päätöntä. Koska valvovan opettajan tehtävänä on vastata oppilaiden turvallisuudesta välitunnilla, on itsestään selvää, ettei koulun alueelta saa poistua koulupäivän

aikana ilman lupaa. Läheisen kioskin tai kaupan ympäristö ei kuulu välituntialueeseen, eikä opettaja voi olla vastuussa siellä liikkuvien oppilaiden turvallisuudesta.

Oppilaalle

Jaksaakseen tehdä koulutöitä koko pitkän päivän oppilaat tarvitsevat kunnan ravintoa, riittävästi lepoa ja tuntien välissä aina hiukan raitista ilmaa.

Välituntien aikana on hyvä rentoutua ja virkistyä koulutoverien kanssa turvallisesti leikkien ja pelaten.

Välituntia valvova opettaja vastaa osaltaan välitunnin turvallisuudesta, ja hänen puoleensa voi aina kääntyä. Hänen ohjeitaan ja käskyjään on jokaisen oppilaan aina viipymättä toteltava. Vastuu turvallisuudesta on kuitenkin kaikilla välitunnilla olijoilla.

Välituntivalvojen määrää ei voi lisätä niin suureksi, etteikö aina joku oppilas halutessaan pystyisi

tekemään jotakin luvatonta ja päätöntä. Koska koulun sääntöihin ei voida kirjata kaikkia vaarallisina kiellettyjä asioita, tulee jokaisen käyttää välituntileikeissä omaa järkeään.

Koulumatkalla tai koulun pihapiirissä saattaa liikkua raskaita ajoneuvoja, kuten

aura-autoja, roska-autoja tai maatalouskoneita, joita on syytä varoa. Suuren ajoneuvon ohjaamosta on vaikea havaita pieniä koululaisia. Erityisen vaarallinen leikki on roikkua ajoneuvojen puskureissa.

- Katso kuvaa ja etsi siitä luvallisia ja turvallisia välituntipuuhia. **Mitä löysit?**
- Etsi kuvasta myös luvattomia ja vaarallisia välituntipuuhia. **Mitä löysit?**
- Mitä vaarallisia puuhia sinun koulusi pihalla saatetaan harrastaa?
- Mitä sinä useimmiten teet välituntisin?
- Mikä sinusta on hauskin välitunneilla?
- Mitä tekisit mieluiten välituntisin?
- Löydätkö tarvittaessa välituntivalvojan helposti koulun pihalta?

Älä hyväksy kiusaamista!

Opettajalle

On ensiarvoisen tärkeää, että koulun aikuiset pitävät silmänsä ja korvansa auki kiusaamistilanteiden varalta. Lapsi itse ei välttämättä tule kertomaan kiusatuksi joutumisestaan pelätessään kiusaajiensa kosta, tai hän ei vain yksinkertaisesti halua kannella muista. Oppilaille tulisi tehdä selväksi, ettei tällaisista asioista kertominen ole kantelemista. Kertomista ei tarvitse hävetä tai pelätä.

Aikuisten tehtävänä on yhteisvoimin tarttua kiusaamistapauksiin jo mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Vanhempien sitominen tapauksen käsittelyyn on usein hedelemällistä ja tehokasta, jos tilanne ei muilla keinoin ala heti selvitä. Tällaisissa tilanteissa opettajan apuna ovat aina koulun johto ja opilashuoltotyöryhmä tai vastaava.

Viime vuosina on koulua koskevista aiheista koulukiusaaminen noussut säännöllisin väliajoin otsikoihin. Koulukiusatuille on perustettu oma tukiyhdistys ja palveleva puhelin ja asian tiimoilla on käyty julkisuudessa useitakin oikeudenkäyntejä.

Kyse on vakavasta ongelmasta, johon on aina puututtava. On tärkeää tehdä selväksi, ettei tässä koulussa eikä tässä luokassa hyväksytä kiusaamista.

Se että kiusaamista ei hyväksytä, on selkeästi eri asia kuin se, että kielletään kiusaamisen esiintyminen ilmiönä. Jokaisessa koulussa esiintyy koulukiusaamista, vain

tapa suhtautua siihen vaihtelee kouluittain. Eräissä tapauksissa on kunnan koulutoimi jopa todettu jälkikäteen korvausvelvolliseksi, kun se on laiminlyönyt velvollisuutensa kiusaamistapauksien selvittämisessä.

Kiusaamista on:

- usein toistuva, samojen oppilaiden harrastama kiusanteko
- nimittely ja haukkuminen
- nolaaminen, ivaaminen ja naurunalaiseksi tekeminen
- uhkailu, kiristäminen ja pakottaminen
- lyöminen, potkiminen, töniminen ja tavaroiden vieminen
- joukosta erottaminen, syrjiminen ja jatkuva leikeistä torjuminen.

Oppilaalle

Jokaisen oppilaan perusoikeuksiin kuuluu vapaus käydä koulua turvallisessa ympäristössä. Kukaan ei saa kiusata koulutovereina.

Mikä sitten on koulukiusaamista?

Ihmisten välillä syntyy aina silloin tällöin pieniä erimielisyyksiä, jotka kuitenkin ovat sovittavissa ja unohdettavissa ilman kummempia seurauksia.

Varsinaista kiusaamista sen sijaan on:

- usein toistuva, samojen oppilaiden harrastama kiusanteko
- nimittely ja haukkuminen
- nolaaminen, ivaaminen ja naurunalaiseksi tekeminen
- uhkailu, kiristäminen ja pakottaminen
- lyöminen, potkiminen, töniminen ja tavaroiden vieminen
- joukosta erottaminen, syrjiminä ja jatkuva leikeistä torjuminen.

Koulukiusaaminen on erityisen tuomittavaa, ja koulun kaikki aikuiset ovat velvollisia puuttumaan havaitsemiinsa kiusaamistapauksiin. Jos sinua kiusataan, kerro asiasta aikuiselle kotona tai koulussa.

Yksin et saa helposti kiusaamista loppumaan. Kertominen ei ole kantelemista, eikä sitä tarvitse hävetä tai pelätä. Aikuisen kanssa voit yhdessä suunnitella, miten kiusaaminen saadaan loppumaan.

Kun näet koulutoverisi joutuvan kiusaamisen kohteeksi, sinun suhtautumisesi voi olla ratkaiseva kiusaamisen lopettamiseksi.

Voit auttaa kaveriasi esimerkiksi:

- kieltämällä kiusaamisen ja menemällä väliin
- kertomalla lähimmälle koulun aikuiselle
- kertomalla asiasta jollekin tuntemallesi ylempiluokkalaiselle, joka voi tulla apuun
- hakemalla opettajan apuun.

Kerro vanhemillesi asioista, jotka pelottavat tai ovat mahdollisesti uhka sinulle. Kerro heille asioista, joita päivän aikana on tapahtunut. He puuttuvat asiaan ja ottavat yhteyttä kouluun, jos huomaavat jonkin asian olevan väärin.

Ellet halua puhua omille vanhemillesi, puhu jollekin muulle auttavalle aikuiselle.

Oppilaalle

1. Jos havaitset kiusaamista, miten toimit?
2. Miksi kiusaamiseen on ehkä vaikea puuttua?
3. Mistä ajattelet kiusaamisen johtuvan?
4. Ketkä kiusaamistapahtumassa ovat todistajia?
5. Mikä on aina todistajan velvollisuus?
6. Millä tavalla voit tukea kiusattua?

Auttavat aikuiset

Opettajalle

Koulussakin työskentelee monia auttamisen ammattilaisia:

Kuraattori on koulun sosiaalityöntekijä.

Koulupsykologi auttaa oppimisvaikeuksissa.

Kouluterveydenhoitaja huolehtii koululaisten terveydestä.

Koulukuraattori. Koulukuraattorin puoleen oppilaat voivat tulla juttelemaan koulunkäyntiin, kotiasioihin tai kaverisuhteisiin liittyvistä asioista.

Kuraattorin tavoittaa usein parhaiten välituntisin, jolloin häneltä voi varata erillisen tapaamisajan. Koulukuraattori on monitaitoinen koulun sosiaalityöntekijä. Kääntymällä hänen puoleensa oppilas ei jää yksin ongelmiansa kanssa!

Koulupsykologi. Koulupsykologi voi tulla oppilaan avuksi, jos opiskelu, luokassa työskentely tai keskittyminen tuottavat vaikeuksia. Opettaja, vanhemmat tai oppilas itse voivat ottaa yhteyttä koulupsykologiin. Koulupsykologin kanssa oppilas voi aina selvittää ongelmiaan luottamuksellisesti.

Kouluterveydenhoitaja. Kouluterveydenhoitaja huolehtii oppilaiden terveydestä ja tekee eri luokilla terveystarkastuksia. Tällöin katsotaan paino, pituus, ryhti, näkö ja kuulo sekä annetaan mahdollisesti tarvittavat rokotukset.

Kaikista muistakin terveyteen tai sairauteen liittyvistä asioista oppilas ja hänen huoltajansa voivat keskustella terveydenhoitajan kanssa. Jos oppilas sairastuu tai joutuu tapaturman uhriksi, hän voi aina kääntyä lähimmän terveysaseman puoleen.

Terveysasemilla on aina päivystävä terveydenhoitaja ja lääkäri.

Rehtori ja opettajat. Varsinkin pienille oppilaille oma luokanopettaja on se ainut oikea ja turvallinen opettaja. Isoissa kouluissa ja erityisesti silloin, kun omalla opettajalla on koulutuspäivän tai sairauden vuoksi sijainen, on oppilaiden opittava kohtaamaan asioissaan

Reksi on koulun pomo.

myös muita opettajia ja koulun aikuisia.

Vieras opettaja saattaa tuntua pienen oppilaan mielestä hyvinkin pelottavalta, mutta kaikki koulun aikuiset toimivat kaikkien koulun oppilaiden parhaaksi. Heidän puoleensa oppilas voi aina kääntyä ongelmiseen.

Olipa sitten kyseessä rehtori, opettaja, siivooja tai vahtimestari, oppilaan ei pidä epäröidä pyytää apua! Koulun henkilökunta tulee tietysti parhaiten tutuksi koulun arjessa. Henkilökunnan ryhmäkuvan avulla voit tutustuttaa oppilaita heihin jo etukäteen.

Elämme yhteiskunnassa, jossa turvallisuus tuntuisi jatkuvasti lisääntyvän. Lähes päivittäin voimme lukea lehdistä ja nähdä uutisista erilaisia väkivallantekoja ja muita rikoksia lähiympäristössämme.

On valitettava tosiasia, että yhteiskuntamme arvot ovat kriisissä. Siinä missä vielä pari-kolmekymmentä vuotta sitten saatoimme luottaa kanssaihmissämme rehellisyyteen ja hyvänsuopaisuuteen, on tänä päivänä opetettava lapsille tiettyä varovaisuutta suhtautumisessa vieraisiin ihmisiin. Lapselle ominainen luottavaisuus voi kostautua arvaamattomalla tavalla.

Lapsen ei pidä ottaa vierailta vastaan namuja tai tarjottua kyytiä kotiin tai lähteä katsomaan kissanpentuja tms. Vanhempanilloissa on hyvä ottaa myös tämä asia avoimeen keskusteluun ja sopia vanhempien kanssa aiheen käsittelystä kotona ja koulussa.

Jotta emme tulisi lietsoneeksi oppilaihin liiallista turvattomuudentunnetta, on hyvä esitellä heille joukko erilaisten ammattiryhmien aikuisia, joiden puoleen he voivat aina kääntyä apua tarvitessaan.

Auttavalle aikuiselle voi kertoa myös ikävistä kotiasioista.

Poliisi on poliisi vapaa-ajallakin.

Poliisi. Poliisi on poliisi 24 tuntia vuorokaudessa. Hän voi virkansa puolesta puuttua havaitsemiinsa epäkohtiin ja laittomuuksiin myös vapaa-aikanaan poliisin valtuuksin. Poliisin tunnistaa helposti univormustaan. Siviilivaatteissakin esiintyvällä poliisilla on aina mukanaan erityinen kuvallinen virkakortti, joka hänen on pyydettyä esitettävä. Poliisia ei tarvitse pelätä!

Palomies auttaa onnettomuustilanteissa.

Vartija huolehtii järjestyksestä ja omaisuudesta.

Palomies. Palomies on virkamies, joka on ammatissaan erikoistunut auttamaan ihmisiä silloin, kun kyse on todellisesta hädästä, tulipalosta tai sairauskohtauksesta.

Palomieskin käyttää virkapukua, jos ei ole sammuttamassa tulipaloa tai työskentele sairaankuljetuksessa. Tällöin hänet tunnistaa sammutusasusta tai valkoisesta sairaankuljettajan työtakista.

Vartija. Vartija huolehtii työssään jonkin rakennuksen tai alueen turvallisuudesta ja sen omaisuuden suojelusta. Vartijan virkapuku muistuttaa usein poliisin virkapukua.

Vartija ei ole poliisi, eikä hänellä ole poliisin valtuuksia, joskin hänenkin antamia ohjeita ja käskyjä on syytä noudattaa. Vartijankin on pyydettyäessä voitava todistaa henkilöllisyytensä erityisellä vartijakortilla.

Oppilaalle

Tunnet varmasti monta mukavaa ja luotettavaa aikuista vanhempiesi, muiden sukulaistesi ja perheesi hyvien tuttavien lisäksi. Sellainen on myös oma opettajasi. Valitettavasti ihan kaikkiin aikuisiin ei voi luottaa, eikä heidän luotettavuuttaan voi myöskään päätellä pelkästään ulkonäön perusteella. Mukavankin näköinen ihminen saattaa olla häiriintynyt ja jopa vaarallinen.

Vieraiden ihmisten koulumatkalla tai pihapiirissä tarjoamia namuja ei pidä ottaa eikä etenäkään saa mennä vieraiden ihmisten

kyytiin, vaikka he lupaisivatkin viedä sinut turvallisesti koulusta kotiin. Niin mukavia kuin kissanpennut tai koiranpennut ovatkin, ei lasten tule lähteä vieraiden ihmisten mukaan niitä katsomaan. Tällaisesta tilanteesta sinun on syytä lähteä kiireesti pois ja tarvittaessa vaikka huutaa apua ohikulkijoilta!

Muista, että vain sinulla on oikeus päättää, kuka saa koskea sinuun. Jos joku tuntematon tai tuttukin ihminen kiusaa sinua tai pyrkii koskettamaan sinua siten, että se tuntuu sinusta pahalta, uhkaavalta tai kiusalliselta, sinulla on aina oikeus sanoa ei! Voit sanoa, että ”en pidä tuosta, lopeta heti!”

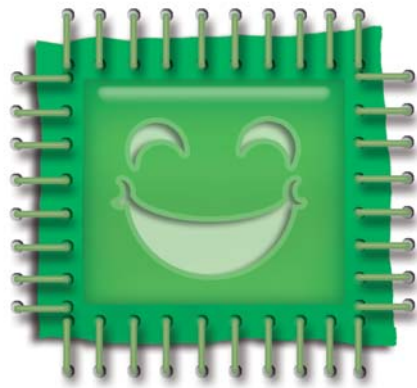
Tarvittaessa juokse ja pakene paikalta. Kerro asiasta rohkeasti vanhemillesi tai jollekin turvalliselle aikuiselle. On joitakin ammattiryhmiä, joiden puoleen lapset voivat aina kääntyä turvallisesti, vaikka kyseessä olisikin täysin vieras henkilö.

Vieraiden kyytiin ei pidä lähteä. Varmistu, että vanhempasi tietävät olinpaikkasi!

Oppilaalle

- Katso kuvia ja tunnista: a) poliisi, b) palomies, c) vartija. Mistä tunnistit heidät?
- Mitä muita tuntomerkkejä heillä kenties on?
- Tunnetko koulusi koulukuraattorin? Tiedätkö hänen nimensä? Missä hänen työpisteensä on?
- Millaisissa asioissa voit kääntyä hänen puoleensa?
- Tunnetko koulusi koulupsykologin? Tiedätkö hänen nimensä? Missä hänen työpisteensä on?
- Missä asioissa hän voi auttaa?
- Tunnetko kouluterveydenhoitajan? Tiedätkö hänen nimensä? Missä hänen vastaanottonsa sijaitsee?
- Onko totta, että kouluterveydenhoitaja aina rokottaa oppilaita, kun he menevät hänen vastaanotolleen?
- Tunnetko muita opettajia ja aikuisia koulustasi? Katso oheista kuvaa. Ketkä heistä tunnet jo nimeltä?
- Pelkäätkö kenties jotakin heistä? Miksi?

4. Hätäensiapu

Tärkeät ensimmäiset hetket

Hätätilanne – tunnista avun tarve!

Hätäilmoitus **112**

Näin autat tajutonta

Äkillinen sairauskohtaus

Tukehtuminen uhkaa

Tyrehdytä verenvuoto

Opettele elvytystaitoja

Tärkeät ensimmäiset hetket

Opettajalle

Kun kohtaat maassa makaavan loukkaantuneen henkilön:

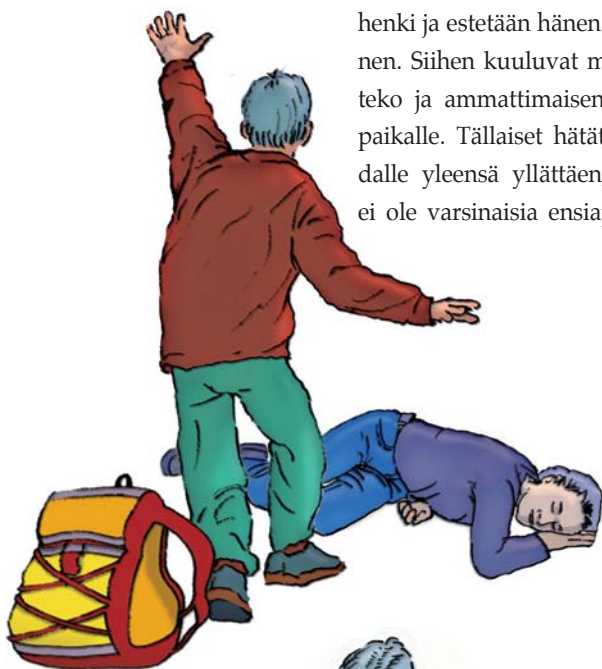
1. Pysäytä ensimmäinen aikuinen apuun.
2. Selvitä avun tarve.
3. Tee hätäilmoitus. Soita **112**.
4. Anna häätäensiapu.
5. Odota, kunnes ammattilaiset ottavat vastuun potilaasta.

Hätäensiavulla tarkoitetaan niitä toimenpiteitä, joilla voidaan pelastaa loukkaantuneen tai äkillisesti sairastuneen potilaan henki ja estetään hänen tilansa huonontuminen. Siihen kuuluvat myös hätäilmoituksen teko ja ammattimaisen avun hankkiminen paikalle. Tällaiset hätätilanteet osuvat kohdalle yleensä yllättäen, joten käytettävissä ei ole varsinaisia ensiapuvälineitä. Potilaan

kannalta tärkeintä on tällöin kykymme ja halumme auttaa.

Loukkaantunut tai äkillisesti sairastunut tarvitsee aina apua!

Ensimmäiset minuutit ovat kriittisen tärkeitä. Häätäensiavulla voitetaan potilaalle ja apuun rientäville ammattilaisille lisäaikaa. Potilaan selviytymisen kannalta on tärkeää, että avun

112

tarve huomataan mahdollisimman pian.

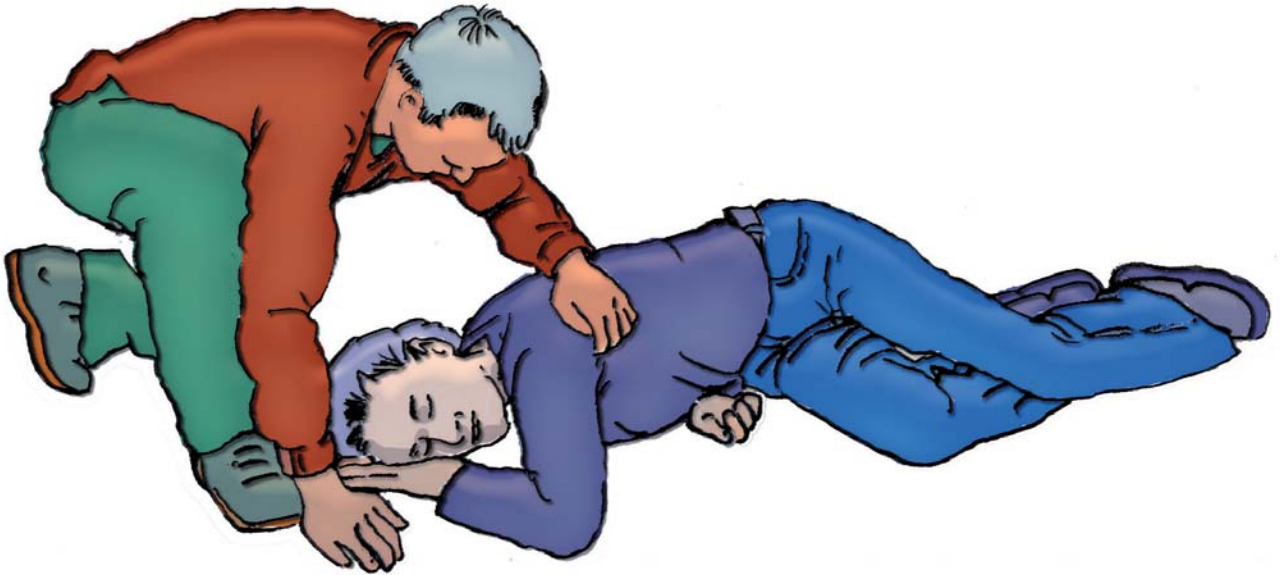
Kun potilas on meille tuntematon, saattaa auttamiskynnyksemme nousta korkeaksi. Arkailemme pelätessämme hänen mahdollista suhtautumistaan apuamme. Jo tuntemattoman ihmisen koskettaminen saattaa tuntua meistä kiusalliselta.

Jokainen ihminen ansaitsee apumme. Loukkaantunut tai äkillisesti sairastunut on varmasti kiitollinen saamastaan avusta, vaikk-

kei hän sillä hetkellä sitä pystyisikään auttajalleen kertomaan.

Meiltä ei odoteta ihmetekoja, voimme auttaa vain oman osaamisemme ja voimiemme rajoissa. Jo hätätilanteen tunnistaminen ja ammattiavun hälyttäminen ajoissa saattaa pelastaa potilaan hengen.

AINA KANNATTAA YRITTÄÄ!

Oppilaalle

- Pohtikaa yhdessä, milloin ei ole turvallista auttaa vaan pitää pyytää aikuinen apuun.
- Miten voisit kuvan tilanteessa auttaa maassa makaavaa henkilöä?
- Oletko nähnyt annettavan ensiapua?
- Oletko itse tai onko joku läheisesi koskaan joutunut auttamaan loukkaantunutta tai äkillisesti sairastunutta?

Hätätilanne – tunnista avun tarve!

Opettajalle

Kohdatessamme liikkumattomana makaavan loukkaantuneen tai äkillisesti sairastuneen henkilön tulisi meidän aikailematta selvittää, mitä on tapahtunut.

Pysäytä ensimmäinen aikuinen apuun ja selvittäkää yhdessä, millaista apua tilanteessa tarvitaan.

Tarkista:

Tajunta

Vastaako hän puhutteluun? Reagoiko hän kevyeen ravisteluun? Reagoiko hän kipuun, esimerkiksi nipistykseen?

Jos henkilö ei herää, tee hätäilmoitus numeroon **112** ja noudata puhelimesta saamiasi ohjeita! Hätäkeskuspäivystäjä voi opastaa sinua myös elvytyksessä.

Tarkkaile potilasta apua odottaessasi. Jos hänen tilansa näyttää muuttuvan, soita uudelleen hätänumeroon **112**.

Hengitys

Katso, kuuntele ja tunnustele, hengittääkö potilas. Hengitys tuntuu hyvin omalla poskella tai näkyy huuruna peilin pinnalla.

Jos hengitys tuntuu, käännä henkilö kylki-
asentoon ja odota avun tuloa.

Jos hengitystä ei tunnu, avaa kiristävät
vaatteet, kallista potilaan päätä taaksepäin
ja kokeile sormilla, tuntuuko kaulavaltimon
syke.

Syke

Sykkeeseen tunnisteluun ei kannata uhrata
kymmentä sekuntia enempää aikaa. Jos syke
tuntuu, mutta potilas ei hengitä, aloita paine-
luelvytys.

Jos potilas ei hengitä ja näyttää edelleen
elottomalta, aloita painelu- ja puhalluselvyy-
tys.

Jatka elvytystä, kunnes potilaan elintoimin-
not palautuvat, saat ammattiapua tai kunnes
voimasi ehtyvät.

Valtimon sykkeen voi
tarkistaa ranteesta tai
kaulavaltimosta.

Oppilaalle

- Koeta tunnistaa toverisi hengitys kädelläsi ja poskellasi.
- Opettele löytämään valtimon syke ranteestasi, kaulaltasi ja reidestäsi.
- Opettele löytämään valtimon syke toverisi kaulalta kahden sormen avulla.
- Harjoittele koko toiminta (herättely puhuttelemalla ja ravistelemalla, hengityksen ja sykkeen tunnistelu).

Hätäilmoitus 112

Opettajalle

Kohdattuasi tajuttoman uhrin soita numeroon **112**. Jos sinulla ei ole puhelinta mukana, pysäytä joku ohikulkija apuun. Pyydä apua lähimmältä aikuiselta.

Yleisöpuhelimista voi aina tehdä hätäilmoituksen maksutta tai ilman puhelinkorttia. Matkapuhelimesta voit soittaa tietämättä kyseisen puhelimen pin-koodia. Kytket vain puhelimeen virran ja näppäilet numeron **112** Matkapuhelimesta hätäilmoitus tehdään ilman suuntanumeroa. Älä epäröi soittaa hätätilanteessa. Sinun tulee vain osata sanoa, mitä on tapahtunut ja missä ja onko ihmisiä vielä mahdollisesti vaarassa.

Mikäli kyseessä on elvytystilanne, mainitse asiasta. Hätäkeskuspäivystäjillä on käytössään erityiset puhelinelvytysohjeet, joilla he voivat opastaa taidoistaan epävarmaa auttajaa elvytystoimissa.

Älä katkaise puhelua, ennen kuin saat siihen luvan. Vastaa hätäkeskuspäivystäjän kysymyksiin tietämyksesi mukaan. Näin autat parhaiten paikalle kiiruhtavia ammattiauttajia ja potilasta.

Hälytettäessä apua numerosta 112 soittajan tulee osata kertoa:

- mitä on tapahtunut
- missä on tapahtunut
- onko ihmisiä vaarassa.

Puhelinta ei saa sulkea, ennen kuin siihen on saanut luvan!

Tee hätäilmoitus numeroon **112** mieluummin hiukan liian aikaisin kuin hiukan liian myöhään. Vilpittömässä tarkoituksessa tehty hätäilmoitus ei koskaan maksa mitään, vaikka tilanteesta selvittäisiinkin säikähdyksellä.

Tarpeettomat, pilailumielessä tehdyt hätäilmoitukset työllistävät turhanpäiten pelastustoimintaa ja vaarantavat avun ehtimisen oikeaan hätätilanteeseen. Kaikki hätäilmoitukset nauhoitetaan, ja pilailijat pystytään laittamaan vastuuseen teoistaan.

112

112

1. Soitto hätänumeroon **112**.
2. Hätäkeskus tekee riskiarvioinnin ja hälyttää ammattiavun.
3. Ensihoitoyksikkö lähtee välittömästi liikkeelle ja saapuu paikalle auttamaan.

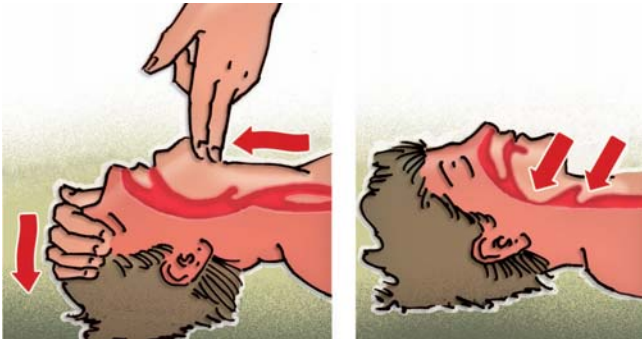
Oppilaalle

- Mieti erilaisia tilanteita, joissa voit tarvita hätänumeroa **112**.
- Oletko sinä tai joku läheisesi koskaan soittanut apua numerosta **112**?
Milloin ja miksi?
- Miksi numeroon **112** ei saa soittaa turhaan, ilman hätätilannetta?
- Mitä sinun pitää kertoa hätäkeskuspäivystäjälle, jos kotonasi tarvitaan kiireellistä apua?
- Mieti hätäilmoitusta siltä varalta, että esimerkiksi liikuntatunnilla joku toverisi menisi tajuttomaksi kaaduttuaan ja lyötyään päänsä.

Näin autat tajutonta

Opettajalle

Onko potilas tajuton? Selvitä, saatko hänet hereille. Ravistele kevyesti olkapäistä ja kysele samalla vointia. Jos potilas ei herää, voit kääntää hänen päätään taaksepäin kohottamalla alaleukaa. Silloin hengitystiet avautuvat.

Seuraa samalla potilaan rintakehän liikkeistä hänen hengitystään. Jos potilas nyt hengittää, voit kääntää hänet kylkiasentoon kuvien esittämällä tavalla.

Kun vasen käsi on rinnalla ja oikea koukussa pään tasalla sekä vasen jalka koukussa, voi olkapäästä ja reidestä vetämällä kääntää

henkilön helposti kyljelleen. Oikea käsi jää kuvan mukaisesti pään alle.

Kylkiasennossa potilaan hengitystiet pysyvät auki, ja mahdollinen oksennus ja muut eritteet voivat valua esteettä ulos.

Soita apua numerosta **112**. Seuraa jatkuvasti potilaan hengitystä äläkä jätä häntä yksin. Tarkkaile muutoksia potilaan tajunnantasossa ja kerro niistä ammattiauttajille. Ulkosalla oltaessa potilas tulee suojata kylmältä.

Tajutonta ei saa yrittää juottaa eikä hänen suuhunsa saa laittaa mitään. Jos potilaan tila huononee, aloitetaan tarvittaessa elvytys: hengityksen vaikeutuessa puhalluselvytys ja sykkeen kadotessa myös paineluelvytys.

① Koukista polvi...

② ...nosta käsivarsi rinnan päälle, taivuta toinen käsivarsi ylös pään korkeudelle...

③ ...käännä potilas kyljelleen hartioista ja polvesta tukien...

④ ...taivuta potilaan päätä taaksepäin. Aseta koukistettu käsi leuan tueksi posken alle.

Oppilaalle

- Harjoittele toverin kanssa vuorotellen toistenne kääntämistä kylkiasentoon, voitte myös kahdestaan kääntää isompaa henkilöä kylkiasentoon.
- Harjoittele toverisi kanssa vuorotellen selin makaavan henkilön hengitysteiden avaamista nostamalla varovaisesti henkilön alaleukaa ylöspäin.

Äkillinen sairauskohtaus

Opettajalle

Monet sairaudet alkavat äkillisinä oireina ja vaativat nopeaa ensiapua. Voimakkaat oireet voivat pelästyttää potilaan läheiset ja näin estää järkevän tilannearvion sekä ammativun paikalle kutsumisen.

On tärkeää pysyä rauhallisena ja turvata potilaan tärkeimmät elintoiminnot:

hengitys ja sydämen toiminta. Samalla on syytä koko ajan seurata potilaan tajuntaa. Apuun tulevien ammattilaisten ja lääkärien on helpompi aloittaa hoito, jos he saavat tietoa oireiden ensihavainnoista ja potilaan tilan muutoksista.

Tajunnan häiriöt, tajuttomuus

Muutos tai häiriö tajunnassa on aina vakava oire.

- Ellei potilas reagoi, hälytä apua numerosta **112**.
- Häiriö voi kehittyä hitaasti tai äkillisesti, syynä voi olla tapaturma tai sairauskohtaus.
- Tajuton tai tokkurainen potilas asetetaan kylkiasentoon odottamaan kuljetusta.

Kova vatsakipu

Kovan vatsakivun syytä on vaikea määrittellä. Kyseessä voi olla vakava sairaus, joka vaatii pikaista lääkärihoitoa.

- Hälytä apua numerosta **112**.
- Potilas asetetaan makuulle polvet koukussa odottamaan kuljetusta. Jalkojen tukemiseen voi käyttää vaikkapa tyynyä.
- Vatsakipuista ei saa juottaa tai syötää eikä lääkityä omin päin.
- Kivusta ja elintoiminnoista (oksentelu, virtsaaminen, ripulointi) ilmoittaminen auttaa hoidon aloittamista sairaalassa.

Kouristukset

Tavallisin syy kouristuksiin voi olla epilepsia,

aivosähkötoiminnan häiriötila. Potilaan ran-teessa tai kaulassa saattaa olla epilepsiatun-nus.

- Pysy rauhallisena, vaikka kohtausta on usein raju ja pelottavan näköinen.
- Alkanutta kohtausta ei voi pysäyttää, normaalisti se on ohi noin 10 minuutissa.
- Kohtauksen saaneen henkilön suuhun ei saa laittaa mitään, ei edes lääkettä.
- Kouristelun aikana on hyvä suojata henkilön päätä kolhuilta.
- Jos kouristelut pitkittyvät, on syytä hälyttää apua numerosta **112**.

Diabeettinen sokki

Diabetesta sairastavan henkilön verensokeri voi laskea liian alas, jolloin puhutaan insuliinituntemuksista. Ellei potilas saa ajoissa apua, hän voi mennä tajuttomaksi (diabeettinen shokki.)

- Tämä shokkitila on hengenvaarallinen.
- Jos potilas on kalpea, kylmänhikinen ja usein myös sekava, jopa aggressiivinen, anna hänelle jotain sokeripitoista, esimerkiksi pari kolme sokeripalaa, mehua, pieni suklaapatukka, hedelmiä tms.
- Sokerin imeytyessä tilanne korjaantuu noin 10 minuutissa.
- Jos annettu ravinto ei auta, hälytä apua numerosta **112**.
- Jos potilas on tajuton, aseta hänet kylkiasentoon ja hälytä välittömästi apua numerosta **112**.

- Tajuttomalle ei saa antaa suun kautta mitään.

Äkillinen rintakipu

Rintakipu on aina vakava oire. Tavallisimmin kova rintakipu voi johtua sydäimestä. Sydäntä ravitseva suoni voi joko ahtautua tai tukkeutua. Tällöin kyseessä voi olla angina pectoris tai sydäninfarkti.

- Kipu säteilee myös kaulalle, kainaloon ja käsivarsiin, erityisesti vasempaan käsivarteen.
- Potilas on usein pahoinvoiva, kalpea ja kylmänhikinen. Hän voi myös äkillisesti menettää tajuntansa.
- Mikäli potilaalla on nitroja, hänen tulee ottaa niitä.
- Mikäli rasituksen lopettaminen ja nitrojen nauttiminen ei auta 15–20 minuutissa,

Nykyaikaisen liuotushoidon avulla verihyytymä voidaan liuottaa pois ja välttää suuremmat vauriot sydänlihaksessa.

Oppilaalle

- Onko lähipiirissäsi joku saanut joskus äkillisen sairauskohtauksen?
- Miten tilanteesta selvittiin?
- Mistä sairauskohtaus johtui?
- Tunnetko ketään diabeetikkoa, epileptikkoa tai henkilöä, joka joutuu käyttämään nitroja rintakipuoireiden hoitoon?
- Miten sinun tulisi toimia auttaaksesi häntä äkillisessä kohtauksessa?

Tukehtuminen uhkaa

Opettajalle

Vierasesine, vaikkapa sitkeä lihanpala, voi tukkia nielun tai henkitorven niin, ettei ilma pääse kulkemaan.

Koska tukehtumisillaan oleva henkilö ei pysty puhumalla ilmoittamaan hädästään, voi hän yrittää elein kertoa avuntarpeestaan. Tällöin ovat nopeat toimenpiteet välttämättömiä tukehtumisen estämiseksi.

Taivuta tukehtuvan vartaloa eteenpäin ja lyö muutaman kerran napakasti avokämmenellä lapaluiden väliin. Voit myös komentaa henkilöä yskimään. Jos tämä ei auta, lähetä joku soittamaan apua numerosta **112**.

Yritä vielä uudestaan selkään lyömistä! Jos tämäkään ei auta, voit käyttää ns. Heimlichin otetta, joskaan tätä ei voi vaarallisuutensa vuoksi harjoitella eikä myöskään opettaa pienille oppilaille. Opettaja voi opetella otteen käytön ensiapukurssilla.

Jos esine ei vielääkään irtoa, aloita puhalluselytytys apua odottaessasi. Puhaltamalla voi onnistua saamaan happea keuhkoihin vierasesineen ohi.

Oppilaalle

- Mieti, mitkä erilaiset esineet saattavat nieluun juutuessaan estää meitä hengittämästä.
- Miten voit välttää ruoan juuttumisen kurkkuun?
- Joissakin leluissa on varoitus, että lelu ei sovi alle 3-vuotiaille lapsille. Miksi?
- Harjoittele toverisi kanssa toimintaa tukehtumistilanteen varalta.
Toinen teistä esittää tukehtuvaa ja ilmaisee hätänsä sanattomasti, toinen toimii auttajana opetetulla tavalla.

Tyrehdytä verenvuoto

Opettajalle

Runsas verenvuoto voi nopeasti johtaa sokkiin.

Aikuisessa ihmisessä on noin 5 litraa verta. 30–40 kg painavalla lapsella verta on 2–3 litraa. Sydän pumpkaa verta varsin voimak-

kaasti. Suuressa valtimovammassa verenhukka muodostuu hengenvaaralliseksi hyvin lyhyessä ajassa.

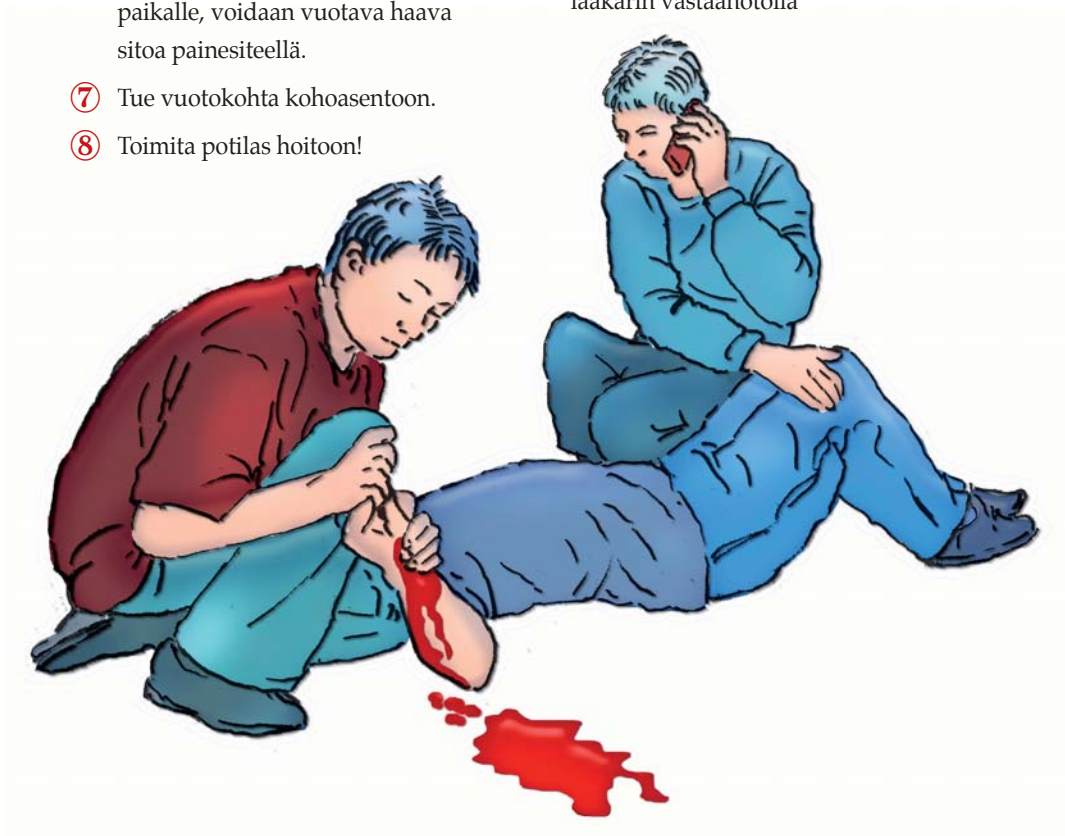
Tällöin on nopea toiminta tarpeen.

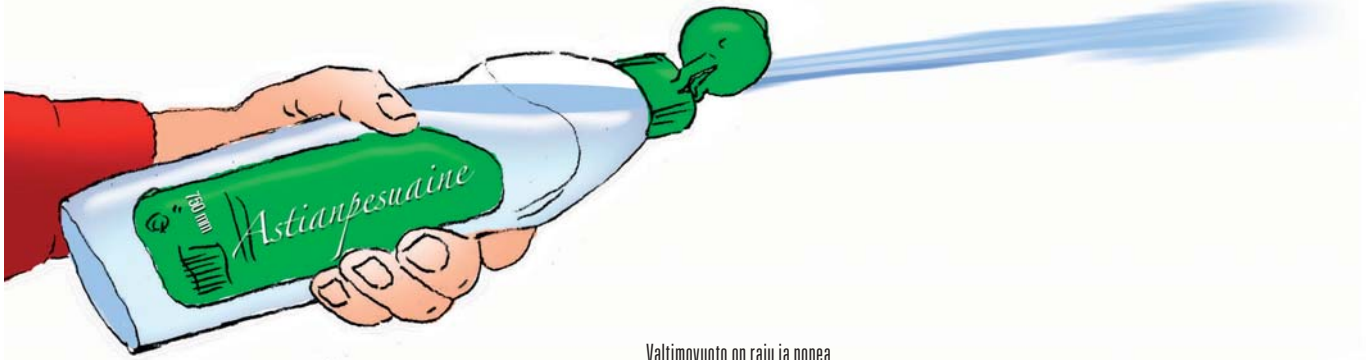
- ① Pane potilas pitkälleen.
- ② Paina sormilla tai kämmenellä suoraan vuotavaa kohtaa.
- ③ Jos vuoto on raajassa, nosta raaja ylös. Tällöin verenvuoto vähenee.
- ④ **Huuda apua!** Käske soittamaan numeroon **112!**
- ⑤ Jatka haavan painamista, kunnes ammattiapu ehtii paikalle!
- ⑥ Jos sidetarvikkeita on käytössä ja ensiaputaitoisia henkilöitä saapuu paikalle, voidaan vuotava haava sitoa painesiteellä.
- ⑦ Tue vuotokohta kohoasentoon.
- ⑧ Toimita potilas hoitoon!

Pienet haavat

Pienet, vain ihon pinnallisen kerroksen rikkoneet haavat sekä lievät ruhjeet ovat normaaliin arkipäivään kuuluvia haavereita. Ne onkin yleensä mahdollista hoitaa kotikonstein. Huolellisesti hoitamalla haava paranee nopeammin, tulehtumatta ja arpikudostakin syntyy mahdollisesti vähemmän.

Syvämmät haavat, kuten erilaiset viilto- ja pistohaavat saattavat sen sijaan vahingoittaa ihonalaisia syvemmällä sijaitsevia kudoksia ja aiheuttaa ongelmia, jollei niitä hoideta oikein ja tehokkaasti alusta alkaen. Yleensä tällaisia haavoja on syytä käydä näyttämässä lääkärin vastaanotolla

Valtimovuoto on raju ja nopea.

Oppilaalle

- Muistele oletko joskus saanut pikkuhaavoja. Miten niitä hoidettiin?
- Valtimosyke tuntuu ranteessasi, kaulassasi ja reidestässäsi. Etsi ne. Tunnet, miten sydän pumpkaa voimakkaasti verta suonissasi.
- Täytä 4 tyhjää astianpesuainepulloa (à 750 ml) vedellä. Tämä vastaa suunnilleen suonissasi virtaavan veren määrää. Ota sitten kellolla aikaa, kuinka kauan niiden tyhjäksi ruiskuttaminen kestää. Jo yhden pullon jälkeen ihminen joutuisi sokkiin. Menetettyään kahden pullon verran verta ihminen menehtyisi. Kuinka paljon näihin vaiheisiin kului aikaa?
- Miksi siis on tärkeää toimia nopeasti kuvan kaltaisessa tilanteessa?

Opettele elvytystaitoja

Opettajalle

1) Ota selvää, saako elottomalta näyttävän henkilön hereille. Ravistele, puhuttele!

2) Jos hän ei herää, käännä päätä taaksepäin ja tarkista samalla hengitys.

3) Jos hän ei hengitä, soita **112**. Hälytä ammattiapua paikalle. Kerro elvytystilanteesta!

4) Jos potilaalla ei ole merkkejä verenkierrosta tai olet siitä epävarma, aloita paineluelvytys.

5) Asetu polvillesi potilaan viereen ja paljasta potilaan rintakehä. Elvytysalustan tulee olla joustamaton.

6) Etsi oikea painelukohta: 2 sormen leveyttä ylöspäin rintalastan alaosasta.

7) Painele kämmenen tyvellä, toinen kätesi on alemman kädenselän päällä.

8) Paina käsivarret suorina rintalastaa alas-päin n. 4–5 cm verran 30 kertaa sykerytmillä 100 kertaa minuutissa.

9) Puhdista suu nopeasti. Jatka elvytystä kahdella rauhallisella puhalluksella. Avaa hengitystiet taivuttamalla päätä taakse. Sulje sieraimet peukalolla ja etusormella. Paina huulesi tiiviisti potilaan suulle, puhalla kaksi kertaa rauhallisesti ilmaa potilaan keuhkoihin. Varmistu katsomalla, että potilaan rintakehä nousee ja laskee.

10) Kahden onnistuneen puhalluksen jälkeen tarkista, onko potilaalla merkkejä verenkierrosta. Hengitys, potilaan liikkuminen, yskiminen ja nieleskely ovat merkkejä veren-

kierrosta. Käytä näiden merkkien selvittämiseen korkeintaan 10 sekuntia.

11) Jos potilaalla on merkkejä verenkierrosta, jatka puhalluselvytystä oman hengityksesi tahdissa.

12) Jos potilaalla ei ole merkkejä verenkierrosta, jatka taas painelemalla ja puhaltamalla vuorotellen.

13) Elvytys on helpompaa, jos sitä on kaksi henkilöä antamassa: toinen painelee ja toinen puhalttaa.

15) Jatka, kunnes potilaan elintoiminnot palautuvat, ammattiapua saapuu tai voimasi ehtyvät!

Lapsen elvytyksessä on käytettävä vähemmän voimaa sekä puhallettaessa että paineltaessa.

Myös lapsen päätä taakse taivutettaessa on varottava taivuttamasta liikaa. Liika taivuttaminen voi tukkia hengitystiet. Paineluun riittää vauvaikäisillä vain kaksi sormeaa ja

leikki-ikäisillä yhden käden kämmentyvi. Vauvalla painetaan 1–2 cm ja leikki-ikäisellä 2–3 cm alaspäin.

Elvyttäminen aloitetaan viidellä rauhallisella puhalluksella ja jatketaan puhallusten jälkeen jatketaan 30 painalluksella. Tämän jälkeen elvytystä jatketaan rytmillä 2 puhallus, 30 painelua.

Voit vällan mainiosti opettaa jo 3–4-luokkalaisille oppilaillesi maallikkoelvytyksen alkeita.

Tarvittavan Anne-nuken saatat saada lainaksi SPR:n paikallisyhdistykseltä tai paikalliselta pelastusliitolta. Voidaksesi opettaa edes alkeita tulee sinun itse hallita elvytystaidot hyvin. Parhaiten asiaan pääset perehtymään SPR:n ensiapukursseilla.

Yhteistyö kouluterveydenhoitajan kanssa on myös paikallaan.

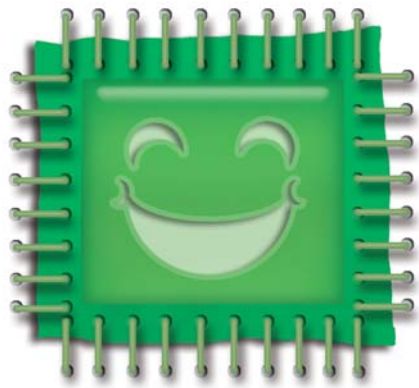
Ensiapuasioista kiinnostuneita oppilaita voit ohjata mukaan SPR:n paikallisyhdistyksen nuorisotoimintaan.

Oppilaalle

- Harjoittele opettajan opastuksella maallikkoelvytystä ensin yksin ja sitten yhdessä toverisi kanssa Anne-nuken avulla.
- Opittuasi perustaidot harjoitelkaa vuorotellen elvytystä Anne-nuken kanssa erilaisiin paikkoihin lavastetuissa tilanteissa.
- Miksi elvytystaitoja voi hyvällä syyllä kutsua kansalaisten perustaidoiksi?

Lisätietoja hätäensiavusta saat mm. seuraavista julkaisuista: Ensiapuopas, 2007. Suomen Punainen Risti

• Hätäensiapuopas, 2006. Suomen Punainen Risti • Katso myös: www.punainenristi.fi/ensiapuohjeet ja www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_teos=spr tai lataa ensiapuopas kännykkään linkistä: www.firstaid.cederroth.com/fi/Ensiapu/Ensiapuopas-kannykkaan/

5. Paloturvallisuus

Palomies on ystäväsi

Palovaroitin vartioi ja varoittaa

Tulipalo

Kodin paloturvallisuus

Apua – Vaatteet palavat!

Tulitikut ja muut aikuisten palovaaralliset tavarat

Alkusammutusvälineitä ja turvallisuusopasteita

Käytävässä on savua – pysy sisällä!

Ulos palavasta asunnosta!

Poistuminen palavasta rakennuksesta

Palomies on ystäväsi

Opettajalle

Paloautot ja ambulanssit (pelastusautot)

Hälytystehtävissä pelastusautojen tulee päästä perille mahdollisimman nopeasti, ja siksi ne voivat erityistä varovaisuutta noudattaen jopa ajaa läpi punaisista liikennevaloista. Muun liikenteen tulee väistää hälytysajoneuvoja. Jotta nämä olisi helpompi huomata muun liikenteen joukosta, on niihin asennettu siniset vilkkuvat varoitusvalot ja hälytys sireenit.

Hälytysajoneuvot on myös useimmiten maalattu huomiovärein joko punaisiksi, oransseiksi tai keltaisiksi.

Nykyaikainen pelastusauto on varusteltu varsin monipuolisesti. Autosta löytyy mittava valikoima erilaisia sammutus- ja raivausvälineitä sekä ensiapu- ja ensihoitovälineitä.

Koulutetut palomiehet pystyvät näillä välineillä auttamaan avuntarvitsijaa mitä erilaisimmissa hätätilanteissa: sammuttamaan tulipaloja, hoitamaan loukkaantuneita ja sairauskohtauksen saaneita, pelastamaan ihmisiä romahtaneista rakennuksista ja kolariautoista jne.

Pelastusautoissa on radiopuhelinlaitteistot, joiden avulla palomiesten on helppo hälyttää mahdollisesti tarvittavaa lisäapua onnettomuuspaikalle.

Tulipalon savu ja kuumuus estävät tehokkaasti hengittämisen. Voidakseen hengittää turvallisesti palomiesten on suojattava pään-

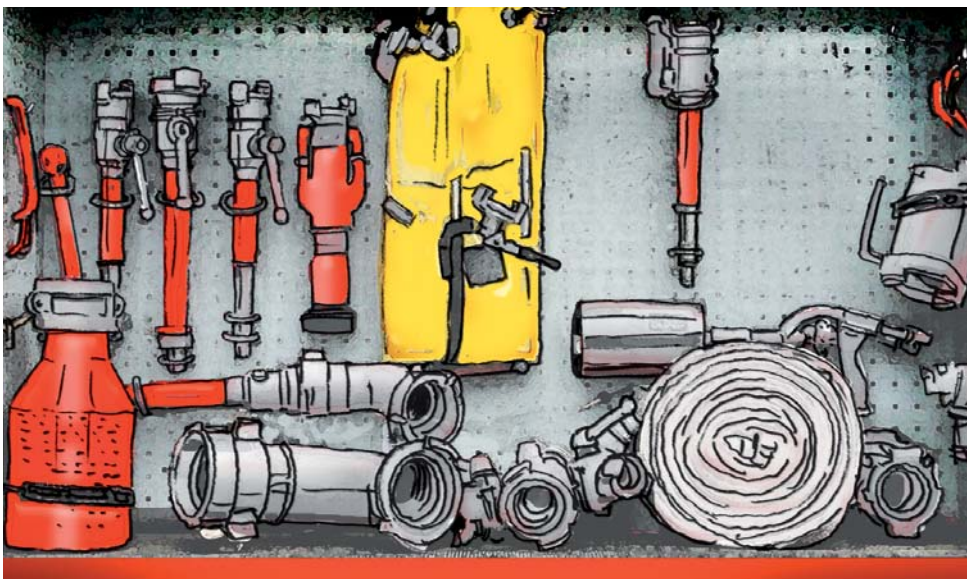

sä ja kasvonsa kuumuudelta sekä käytettävä paineilmalaitteita hengittämiseen. Kuvan palomiehen kasvoilla oleva hengityssuojain on yhdistetty selässä olevaan paineilma- säiliöön.

Säiliö on täytetty puhtaalla ilmalla, jota palomies voi hengittää. Paineilmalaite pitää toimiessaan melkoista puhinaa ja korinaa.

Tulipalossa vaarallisinta on savu. Valtaosa tulipalojen uhreista menehtyy hengitettyään myrkyllistä ja kuumaa savua.

Erikoisvarusteistaan huolimatta palomiehetkään eivät pysty oleskelemaan pitkiä aikoja palavassa rakennuksessa. Heidänkin on varottava helposti syttyviä palokaasuja ja kuumuutta.

Oppilaalle

- Mitä henkilöitä kuvissa esiintyy?
- Mitä ajoneuvoja kuvissa esiintyy?
- Oletko nähnyt hälytysajossa olevaa paloautoa (pelastusautoa)?
- Mistä tiedät, että paloauto on menossa suorittamaan jotakin kiireellistä pelastustehtävää?
- Näetkö kuvissa paloauton varusteita, jotka auttavat palomiehiä työssään?
- Mitä palomiehellä on kuvassa yllään?
- Miten luulet näiden varusteiden auttavan häntä tulipalon sammuttamisessa tai ihmisten pelastamisessa palavasta rakennuksesta?
- Millaisia vaatteita palomiehet pitävän silloin, kun he eivät ole sammuttamassa tulipaloa?
- Miten ihmiset voivat kertoa palomiehille uhkaavasta vaarasta, esimerkiksi syttyneestä tulipalosta? (Soittamalla puhelinnumeroon **112**)

Palovaroitin vartioi ja varoittaa

Opettajalle

Palovaroitin on pelastuslain mukaan pakollinen kaikissa asuinhuoneistoissa, myös kesämökeissä. Koska savu nousee aina ensin ylöspäin kohti kattoa, tulee palovaroitin kiinnittää kattoon.

Yksi palovaroitin kattaa oikein asennettuna noin 60 neliömetrin alan. Jokaisessa kerroksessa tulisi olla oma varoittimensa. Lisävaroittimet kannattaa asentaa makuuhuoneisiin, sillä valtaosa kuolemaan johtaneista asuntopaloista on saanut alkunsa juuri makuuhuoneista. Mitä aikaisemmin varoitin havaitsee uhkaavan palon, sitä enemmän jää asukkaille aikaa turvalliseen poistumiseen.

Yleisimmin palovaroitin toimii siten, että se tunnistaa ilmasta hiukkasia. Palamisen yhteydessä syntyvä savu sisältää runsaasti savukaasuhiukkasia, mutta varoitin ei osaa erottaa, ovatko huoneilman hiukkaset peräisin tulipalosta, tupakoinnista, ruuanlaitosta tai vaikkapa saunan ovesta tulevasta vesihöyrystä. Se toimii johdonmukaisesti ja varoittaa aina kovaäänisesti piipittämällä.

Vikahälytysten välttämiseksi palovaroitin on sijoitettava etäälle keittiöstä, kylpyhuoneista ja saunoista. Vikahälytyksen sattuessa palovaroitin lakkaa hälyttämästä, kun tilat tuuletetaan ja itse varoittinta vielä lisäksi löyhytellään vaikkapa sanomalehdellä.

Toimiakseen palovaroitin tarvitsee tuoreen pariston. Pariston tuoreudesta voi varmistua painamalla varoittimen testipainiketta kerran kuussa. Painettaessa tulisi kuulua voimakas varoitusääni.

Mikäli ääntä ei kuulu, palovaroitin ei ole toimintakunnossa. Useimmat palovaroittimet varoittavat asukkaita epäkelvosta paristosta harvaksen toistuvalla piippauksella. Tällöin paristo tulisi vaihtaa mitä pikimmin.

Itse varoittimen käyttöikä on noin 10 vuotta. Kun uusi varoitin on asennettu asianmukaisesti, vanha palovaroitin kuluu hävittää kuten muukin sähkö- ja elektroniikka.

Luokassa kannattaa tutustua käytännössä palovaroittimeen ja sen ääneen.

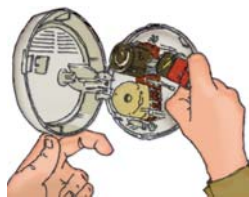
Tulipalo etenee hyvin nopeasti. Jo ensi hetkinä muodostuu paljon myrkyllistä savua, joka lämmön ansiosta nousee kohti kattoa. Palovaroitin varoittaa uhkaavasta tulipalosta noin minuutti palon syttymisen jälkeen. Tässä vaiheessa ihmisillä on parhaimmillaankin vain pari minuuttia aikaa turvalliseen poistumiseen.

Voi olla, että tulipalon aiheuttama oikosulku pimentää huonetilat. Lisäksi musta savu huonontaa näkyvyyttä. On ryhdyttävä määrätietoisesti pyrkimään kohti ulkona odottavaa turvaa.

Jos huoneessa on savua, ryömi tai konttaa ulko-ovea kohti.

Muistettavaa

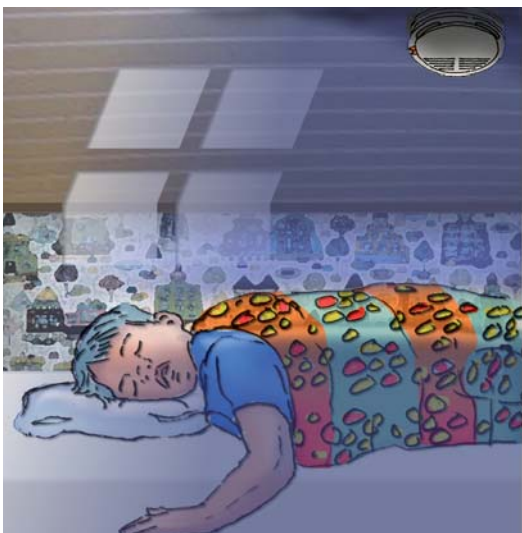
- Tulipalossa on toimittava nopeasti, koska savu tainnuttaa ja tappaa nopeasti.
- Tulipalon sattuessa selkeä ohje kuuluu: **Kaikki ulos! Ovi kiinni!**
- Palovaroitin antaa aikaa pelastautumiseen. Se vartioi silloinkin, kun me nukumme!
- Palovaroittimen paikka on katossa, puoli metriä seinästä. Näin se haistaa

jo pienetkin savumäärät.

- Palovaroitin toimii vain, jos siinä on tuore paristo. Testaa palovaroitin kerran kuukaudessa painamalla testipainiketta kepillä tai vaikka harjan varrella.

- Vaihda paristo aina 112-päivänä eli 11. helmikuuta. Näin varmistat varoittimesi toimivuuden.

Tässä Niko on nukkumassa huoneessaan.

- Näetkö huoneessa savua? Missä?
- Löydätkö kuvasta palovaroittimen? Miksi luulet että palovaroitin on asennettu juuri sinne?
- Mihin arvelet Nikon heränneen?
- Mitä Nikon pitää nyt heti tehdä?
- Mitä sinun pitää tehdä, jos heräät yöllä palovaroittimen ääneen?
- Miksi luulet että palovaroitin on määrätty pakolliseksi kaikkiin asuntoihin?
- Miten palovaroitin varoittaa?

Kodin paloturvallisuus

Opettajalle

Ihmiset eivät yleensä usko siihen, että heidän kodissaan voisi syttyä tulipalo. Varautumisen merkitys ymmärretään valitettavasti usein vasta tapahtuneen vahingon jälkeen. Ihmiset eivät havaitse lähiympäristönsä paloriskejä, niin yleisiä kuin ne ovatkin. Hyvin-kin vakavista tilanteista on selvitty vain hyvän onnen ansiosta. Kun onni ei ole myötä, voi tulipalo yllättää kenet vain.

Koska valtaosa suomalaisista asuu nykyään keskuslämmitystaloissa, on tuli aikuisellekin melko vieras elementti.

Tv ja elokuvat antavat meille usein tulipalon vaarallisuutta vähättelevän kuvan. Niissä palo etenee hitaasti ja urheilla sankareilla ei näytä olevan mitään vaikeuksia selviytyä vakavasta tilanteesta ilman vammoja.

Tulipalo on kuitenkin todellisuudessa erittäin nopea ja erittäin vaarallinen. Vain 3–4 minuutissa huoneistopalo etenee hengenvaaralliseksi muodostaen paljon mustaa, myrkyllistä savua ja nostaen huoneen läm-

pötilan useisiin satoihin asteisiin. Ja vastoin yleistä käsitystä, vaarallisinta tulipalossa ovat juuri savu ja palokaasut.

Yksi hengenveto kuumaa savua voi tuhota keuhkot pysyvästi. Tämän lisäksi tavallisten sisusteiden ja huonekalujen palaessa syntyvät savut ja kaasut ovat hyvin tainnuttavia. Ne sisältävät paitsi häkää eli hiilimonoksidia, myös useita narkoottisia kaasuja. Vain pari hengenvetoa riittää siihen, että ihminen menettää tajuntansa ja jää palavaan huoneeseen.

Useimmat palot saavat alkunsa hyvin tavanomaisista ja arkipäiväisistä syttymislähteistä.

Viallinen kodinkone, leivänpaahdin, unohtunut liesi, liian suuritehoinen lamppu valaisimessa, valvoton kynttilä tai vaikkapa vain utelias kotieläin voivat aiheuttaa tuhoisan tulipalon.

Jatkojohtoviritelmät, päälle unohtuneet silytsraudat ja lasten tulitikkuleikit puhumattakaan varomattomasta tupakoinnista työllistävät vuosittain runsaasti palokuntia.

Tulipalon nopeuden ja vaarallisuuden ymmärtämiseksi voitte katsoa oppilaiden kanssa SPPL:n videon ”Huoneistopalon kehittyminen”. Anna oppilaille seurantatehtäväksi tarkkailla ajan kulumista ja myrkyllisten palokaasujen määrää huonetilassa.

Oheisissa kuvissa on esimerkkejä tulipalon aiheuttajista. Miettikää yhdessä oppilaiden kanssa muita mahdollisia tulipalon aiheuttajia.

Oppilaalle

- Mitä erilaisia palovaaraa aiheuttavia seikkoja tai laitteita löydät kodistasi?
- Miten vaaran voisi kussakin tapauksessa välttää ennakolta?
- Onko kotonasi tapahtunut läheltä piti -tilanteita? Millaisia?
- Laadi oppimasi perusteella kodin paloturvallisuuden tarkistuslista.
- Mihin asioihin tulisi kotona kiinnittää erityistä huomiota?

Kysymyksiä Huoneistopalon kehittyminen -videosta

- Mistä palo sai alkunsa?
- Kuinka oli mahdollista, että palomiehet saattoivat kuvata nähdyn elokuvan?
- Missä vaiheessa huonetila muuttui hengenvaaralliseksi?
- Missä vaiheessa huone täyttyi mustasta ja myrkyllisestä savusta kokonaan?
- Miten palomiehet voivat löytää savun täyttämästä huoneesta pelastettavat henkilöt?
- Kauanko kului aikaa siihen, että huoneisto oli yleissyttymisvaiheessa?
- Mitä tavanomaisia asioita ehdit tekemään 5–6 minuutissa koulussa ja kotona?

Tulipalo

Opettajalle

Tulipalo on nopea!

Suomessa menehtyy vuosittain noin sata henkeä erilaisissa tulipaloissa. Kohtalokas palo voi alkaa monestakin syystä, esimerkiksi kytevästä tupakasta, viallisesta sähkölaitteesta tai päälle unohdetusta liedestä.

Muista tarkistaa säännöllisesti, että palovaroittimenne toimivat.

Palo voi kyteä sopivassa alustassa pitkäänkin, ennen kuin ensimmäiset varsinaiset liekit ilmaantuvat. Muodostuva savu kertyy ensin huoneen yläosaan, jossa toimiva ja oikein asennettu palovaroitin havaitsee vaaran ja hälyttää. Tämä tapahtuu noin **minuutti** varsinaisen syttymishetken jälkeen. Näin uhkaava vaara voidaan havaita vaikka keskellä yötä kaikkien nukkua.

Tässä vaiheessa palo on ehkä vielä sammuttavissa kotikonstein. Mutta ellei asukas ole koskaan harjoitellut sammuttamista, ei hänen kannata ottaa turhia riskejä, vaan pyrkiä vain pelastautumaan ulos rakennuksesta.

Noin **3 minuuttia** palon syttymisestä alkaa olla viimeiset hetket pelastautumiseen. Polttavan kuumaa ja tappavan myrkyllistä savua on kertynyt jo paksu kerros huoneen yläosaan. Jo **150-asteinen** savu tuhoaa ihmisen keuhkoista keuhkorakkulat pysyvästi. Ainut oikea tapa liikkua huoneessa on kontata tai ryömiä matalana.

Lattianrajassa on vielä savusta vapaa ilmatila, jossa lämpötila ei ole noussut korkeaksi ja näkyvyyskin on paras. Pyri nopeasti ulos turvaan ja sulje jokainen ovi perässäsi.

Noin **4 minuutin** kuluttua huone on jo täynnä savua. Kuumuus kohoaa nopeasti jopa **600 asteeseen**. Pian tapahtuu lieskahdus eli yleissyttyminen. **Kaikki huoneessa oleva palaa: huonekalut, seinät, lattiat, katto ja palokaasut.**

Kun sisällä palaa, savu ja lämpö eivät pääse haihtumaan mihinkään. Yhdessä ne tekevät tulipalosta erittäin vaarallisen. Savu täyttää palavan huoneen muutamassa minuutissa, eikä tämä savu ole mitään tunnel-

mallista nuotiosavua, vaan tappavan myrkyllistä pikimustaa savua, jota syntyy aivan tavallisten sisusteiden ja huonekalujen palassa. Savu on myös hyvin tainnuttavaa.

Pari henkäästä lamaannuttaa tehokkaasti ihmisen niin, ettei hän enää pysty omin voimin pelastautumaan ulos. Elokuviin sankarit, jotka ryntäävät palavaan rakennukseen pelastamaan ihmishenkiä liekkien läpi, olisivat oikeassa elämässä yleensä menehtyneet sinne. Samoin olisi käynyt mahdollisille pelastettaville. Oikeasti rakennus olisi ollut niin täynnä savua, ettei liekkejäkään olisi välttämättä näkynyt juuri lainkaan.

Paras keino pyrkiä ulos huoneesta on siis matalana ryömiminen ja konttaaminen. On kuitenkin syytä pitää pää ylhäällä ja suunnata katse tiukasti eteenpäin. Aikaa poistumiseen ei ole paljon, ja eksymiseen ei ole varaa. Ihminen menettää suuntavaistonsa pimeässä, jos näkyvyyttä on **alle 1 metri**.

Muutamassa minuutissa huone alkaa kokonaan täytyä tainnuttavalla ja myrkyllisellä savulla. Pari hengenvettoa tuota savua riittää lamaannuttamaan ja estää tehokkaasti turvaan pääsyn. Siksi nopea ja määrätietoinen toiminta on erityisen tärkeää. Mikäli kaikki asukkaat eivät ole havahtuneet palovaroittimen hälytysääneen, voivat ulospyrkijät yrittää kovaa huutamalla varoittaa näitäkin uhkaavasta vaarasta.

Perheiden tulisi varautua ennakoita mahdolliseen tulipaloon. Kun on yhdessä sovittu toiminnasta tulipalotilanteesta, voivat kaikki oikean hädän hetkellä keskittyä asunnosta ulos pyrkimiseen. Rappukäytävään ei kuitenkaan pidä poistua, jos siellä on savua.

Varautumista on myös se, että etukäteen mietitään mahdollisesti mukaan otettavat tavat, kuten lemmikkieläimet ja arvoesineet. Palavaan asuntoon ei voi palata uudelleen, kun on kerran päässyt sieltä turvaan.

On erityisen tärkeää ymmärtää, että tulipalo kehittyy ja kasvaa niin nopeasti, että

palavasta asunnosta ei voi jäädä soittamaan hätäilmoitusta numeroon **112**. Hätäilmoitus tulee tehdä aina turvallisesta paikasta, kuten naapurista tai mukaan otetusta matkapuhelimesta.

VAARANPAIKKA, PIDÄ KIIRETTÄ!

Oppilaalle

- Miksi Niko nyt konttaa matalana?
- Miksi Nikon pää on kuitenkin pystyssä?
- Mitä luulet Nikon vanhempien nyt tekevän?
- Kerro, miten tarina jatkuu.
- Mieti, mistä syystä Niko ja koko perhe voivat nyt olla onnellisia. (Täpärä pelastuminen.)
- Mikä seikka varmasti murehduttaa heitä? (Kodin menettäminen, tulipalon aiheuttamat vahingot.)
- Tiedätkö sinä, mitä tarkoittaa poistumistie?
- Oletko koskaan nähnyt tällaista merkkiä? Missä?
- Jokaisesta tilasta on oltava kaksi poistumistietä. Mitkä ovat tämän huoneen poistumistiet?
- Jos tässä rakennuksessa olisi nyt syttynyt tulipalo, mitä meidän tulisi tehdä?
- Kerro, miksi savua pitää varoa!

Apua – vaatteet palavat!

Opettajalle

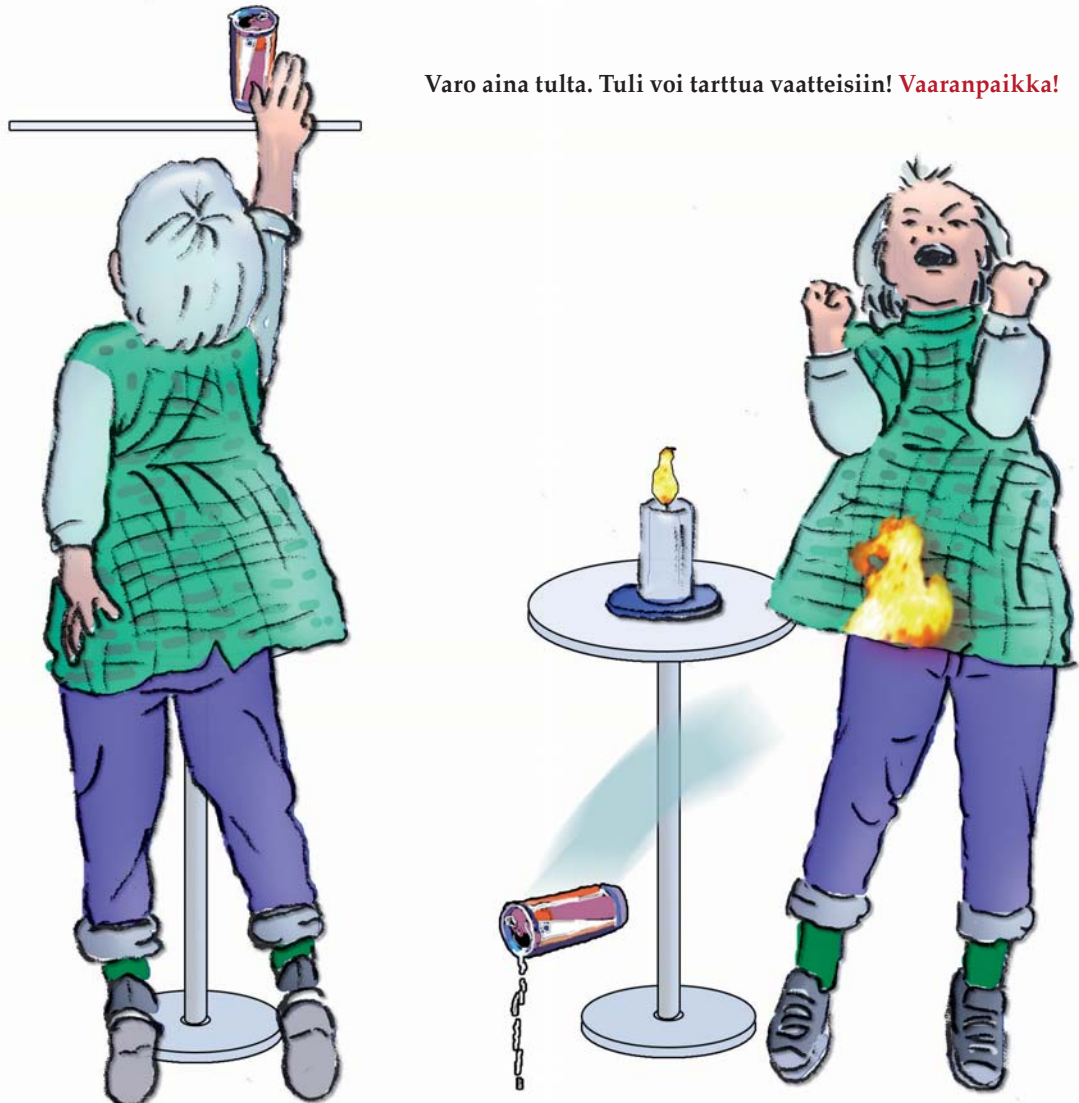
Jos tuli on tarttunut päällä oleviin vaatteisiin, on toimittava nopeasti. Palo etenee vaatteiden materiaalista riippuen jopa muutamassa sekunnissa täyteen mittaansa.

Palavia vaatteita voi yrittää sammuttaa sammutuspeitteen, maton, veden, lumen tai vaikkapa hiekan avulla. Myös nahkatakki tai paksu villakankainen päällystakki käy hyvin sammutusvälineeksi.

Hengitysilmassa on happea noin 21 %. Peittämällä palava kohta tiukasti kuumuutta kestäväällä peitteellä voidaan tuli tukahduttaa varsin nopeasti. Tuli polttaa peitteen alla

happipitoisuuden nopeasti noin 14 %:iin, jolloin palaminen ei voi enää jatkua ja tuli sammuu. Tukahtumista voidaan lisäksi nopeuttaa taputtelemalla ilmataskut peitteen ja henkilön välistä mataliksi.

Liikkuvaan ihmiseen kohdistuva ilmapvirta kiihdyttää helposti palamista. Tämän vuoksi on tärkeää pysähtyä heti, jos tuli on tarttunut esimerkiksi vaatteisiin.

Varo aina tulta. Tuli voi tarttua vaatteisiin! **Vaaranpaikka!**

Tulen tarttumista vaatteisiin voidaan ennalta estää sijoittamalla kynttilät ja vastaavat syttymislähteet järkevästi. Samoin asusteiden materiaalit kannattaa harkita etukäteen sopiviksi.

Suurimman vaaran tällaisessa tilanteessa aiheuttaa se, että henkilö saattaa hengittää keuhkoihinsa palamisessa syntyneitä palokaasuja ja kuumaa ilmaa.

Tämän vuoksi on tärkeää pyrkiä ensin kaatamaan palava henkilö maahan ja samuttamaan tuli vasta sitten. Mikäli vielä sammutuspeitteellä suojellaan henkilön kasvoja ja hengityselimiä kuumuudelta, on toimitu juuri tilanteen vaatimalla tavalla. Myös yksin olevan henkilön tulisi tässä tilanteessa ensimmäiseksi pysähtyä ja pudottautua maahan.

Vaaranpaikka! Nyt on syytä toimia nopeasti.
Vain oikein toimimalla voit selvitä tästä vaarallisesta tilanteesta.

Oppilaalle

- Tässä kuvassa Maisa on valmistellut syntymäpäiväjuhliaan, ja sytytetyistä kakkukynttilöistä
- Mitä Maisa nyt tekee?
- Minkälaisissa tilanteissa vaatteesi voivat syttyä palamaan?
- Millaiset kankaat syttyvät herkästi vaikkapa vain kipinästä? (Keinokuituiset kankaat)
- Osaatko kuvitella, miltä Maisasta nyt tuntuu?
- Mitä teet, jos hiuksesi syttyvät palamaan? (Peitä palava kohta nopeasti kädelläsi.)

Apua – vaatteet palavat!

Opettajalle

Pysähdy!

Pudottaudu!

Jos tuli tarttuu vaatteisiin, on sinun syytä muistaa:

- Juoksemisessa syntyvä ilmavirta vain kiihdyttää palamista.
- Palavista vaatteista syntyvä kuumuus ja palokaasut nousevat ylöspäin.
- Kuumat palokaasut ovat vaarallisia hengitettynä.

Muista siis: Pysähdy ja pudottaudu maahan!

Maahan pudottautumisen jälkeen tulee välittömästi suojata kasvot käsillä. Näin estetään kasvojen palovammat ja voidaan suojella myös hengityselimiä kuumuudelta.

Samantien pitää ryhtyä kierittelemään voimakkaasti maassa. Tarkoituksena on tukahduttaa tuli vaatteista ikään kuin kaulitsemalla tulen tarvitsema happi pois palavista kohdista. Periaate on sama kuin käytettäessä vaikkapa sammutuspeitettä.

Vaihtamalla nopeasti vuoronperään kierimissuuntaa voi yrittää nopeuttaa palon tukahduttamista.

Kierimistä tulee jatkaa, kunnes viimeisenkin liekki on sammunut. Kasvoja täytyy suojata koko ajan.

Kun tuli on sammunut, on syytä aloittaa palovammojen jäähdyttäminen viileällä vedellä. Vaatteita ei tulisi itse riisua, koska keinokuituinen kangas saattaa palaa kiinni ihokudoksiin ja riisuminen voi näin aiheuttaa lisävammoja.

Jos vammat ovat vakavat tai kyseessä on pieni lapsi, tulee kääntyä lääkärin puoleen.

Lapsen pitää aina kääntyä aikuisen puoleen saatuaan vaatteensa sammumaan. Aikuisen tehtävänä on arvioida vammojen vakavuus ja lisäavun tarve.

Suojaudu!

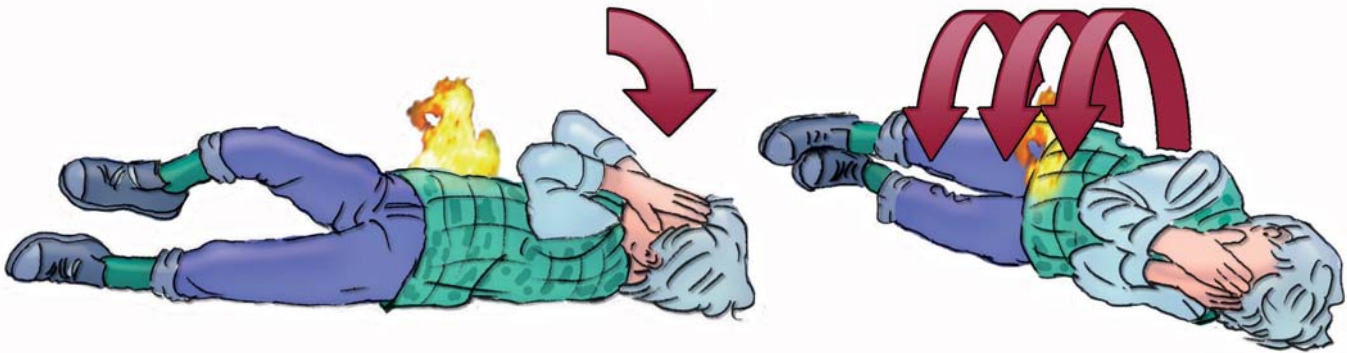
Maahan pudottautumisen jälkeen tulee välittömästi suojata kasvat käsillä.

- Näin estetään kasvojen palovammat ja voidaan suojella myös hengityselimiä kuumuudelta.

Kieri!

Ryhdy saman tien kierittelemään voimakkaasti maassa edestakaisin.

- Tarkoituksena on tukahduttaa tuli vaatteista ikään kuin kaulitsemalla tulen tarvitsema happi pois palavista kohdista.

Oppilaalle

- Missä Maisan kädet ovat tässä kuvassa?
- Miksi hänen pitää suojata kasvojaan käsillään?
- Mitä muuta Maisa nyt tekee sammuttaakseen vaatteensa?
- Kauanko Maisan pitää pyöriä lattialla?
- Kenen puoleen lapsen on syytä kääntyä tällaisen tilanteen jälkeen? **Miksi?**

Tulitikut ja muut aikuisten palovaaralliset tavarat

Opettajalle

Sytytteleekö lapsi? Lapsella on luontainen kiinnostus tuleen. Kiinnostus voi lisääntyä ja vähentyä lapsen varttuessa. Kun huomaat, että lapsi on kiinnostunut tulesta tai palamisesta, keskustele hänen kanssaan luontevasti asiasta. Kerro, millaisia vaaroja tulen leviäminen aiheuttaa. Vältä liioittelua ja vähättelyä.

Tuli on kiinnostava, mutta arvaamaton elementti. Pieni liekki, joka houkuttelee lasta, saattaa hetkessä ryöstäytyä hallitsemattomaksi tulipaloksi. Pahimmillaan lapsen luvaton tulen käsittely voi aikuisten huomaamatta edetä järjestelmälliseksi ilkivallaksi, jossa käytetään apuna jopa palavia nesteitä tai kaasuja.

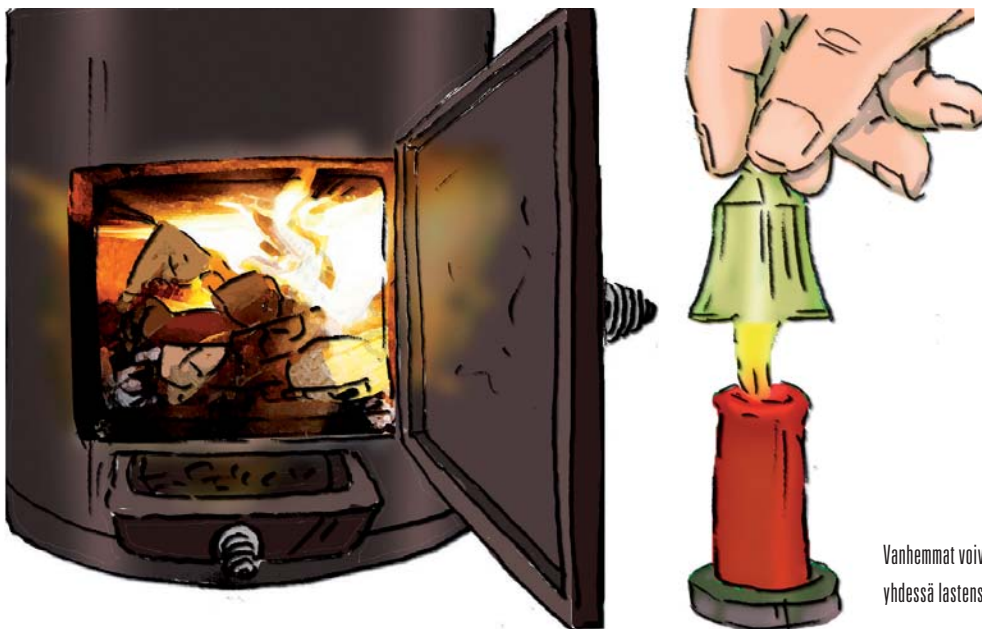
Tulipysäkki on hanke, jossa lasten luvottomaan tulenkäyttöön puututaan yhteistyössä kasvatus-, sosiaali-, terveys- ja pelastusalan viranomaisten sekä poliisin kanssa.

— Lisätietoja saat pelastuslaistoksen päivystävältä palotarkastajalta puh. 09 310 31203

Lisää tietoa Tulipysäkestä löydät myös Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön verkkosivuilta www.spek.fi. Samassa osoit-

teessa sijaitsevasta verkkokaupasta voit myös halutessasi tilata Lapset ja tuli -kirjan.

Vanhemmat voivat harjoitella yhdessä lastensa kanssa turvallista tulenkäyttöä.

Oppilaalle

- Mitä vahinkoa tulitikut ja sytyttimet voivat aiheuttaa lapsille
- Mitä muuta vahinkoa ne voivat saada aikaan?
- Mitä luulet sananlaskun "Tuli on hyvä renki, mutta huono isäntä" tarkoittavan?

Alkusammutusvälineitä ja turvallisuuskilpiä

Opettajalle

Paloturvallisuuden takia on hyvä hankkia kotiin jokin alkusammutusväline. Jotta näitä välineitä osaisi myös tarpeen vaatiessa käyttää, tulisi niiden käyttöä harjoitella tai ainakin lukea ennakolta kylkeen painetut käyttöohjeet. Tulipalotilanteessa ei ole aikaa käyttöohjeiden opiskeluun tai harjoitteluun, sillä tilanteesta selviäminen edellyttää nopeaa toimintaa.

Sammutuspeite

- lasikuidusta kudottu peite, jonka avulla pienehkö palo voidaan tukahduttaa
- pakollinen esimerkiksi koulun keittiössä
- edullinen, hyvä joululahjavinkki
- ei ole kertakäyttöinen
- helppo asentaa näkyvälle paikalle seinään.

Käsisammutin

- käsisammuttimia on olemassa useita eri kokoja (2 kg, 6 kg, 12 kg) ja eri tyyppisiä (jauhe, kalvovaaho, CO²)
- hyvin tehokas oikein käytettynä
- pakollinen julkisissa tiloissa, esimerkiksi kouluissa
- lyhyt toiminta-aika (n. 15 sekuntia)
- harjoittelu yleensä melko kallista, jauhesammuttimella myös hyvin sotkuis-ta puuhaa.

Sammutusvälineistä ja paloilmotuspainikkeesta kertovia turvakilpiä:

Pikapaloposti

Käsisammutin

Suuntanuoli sammutusvälineille tai hälytyslaitteelle

Paloilmotuspainike

Pikapaloposti

- melko yleinen julkisissa tiloissa ja taloyhtiöiden rappukäytävissä
- vastoin yleistä luuloa tarkoitettu asukkaiden ja yleisön käyttöön
- helppo käyttää, vain kaksi avattavaa venttiiliä
- tehokas
- ylettää melko kauas, letkua n. 30 metriä
- pitkä, lähes rajoittamaton toiminta-aika
- voidaan käyttää muutenkin aina kun tarvitaan vesiletkua.

Sankoruisku

- antiikkisesta ulkonäöstään huolimatta hyvin käyttökelpoinen sammutusväline
- tehokas
- helppokäyttöinen, jota lapsikin oppii käyttämään
- käytön harjoittelu halpaa ja helppoa
- huolto helppoa: lisää vain vettä tarvittaessa.

Palosanko

- yksinkertaisin ja halvin alkusammutusväline
- helppo järjestää tilapäiseenkin tarpeeseen.

Oppilaalle

- Etsi koulun erilaiset sammuttimet. Montako löysit ja mistä?
- Tunnista ja nimeä ne.
- Tutustu erilaisten sammuttimien käyttöohjeisiin ja laadi oma selostus kunkin sammuttimen käytöstä.
- Mieti, miksi löytämäsi sammuttimet oli sijoitettu juuri noihin paikkoihin.
- Miten sammuttimien sijainti oli merkitty?
- Onko kotonasi jokin alkusammutusväline?
- Keskustele vanhempiesi kanssa kodin alkusammutusvälineistä. Mikä vaihtoehdoista soveltuisi kotiinne parhaiten?
- Oletko nähnyt kuvissa olevia turvakilpiä? Missä?
- Mikä merkitys näillä kilvillä on henkilöille, jotka eivät tunne rakennusta kovin hyvin?
- Miksi on tärkeää, ettei näitä kilpiä peitetä koskaan edes väliaikaisesti?

Käytävässä on savua – pysy sisällä!

Opettajalle

Jos jossain muussa huoneistossa tai talon yhteisissä tiloissa on tulipalo ja rappukäytävässä savua, ei savuun saa mennä! On ehdottomasti pysyttävä omassa asunnossa ja suljettava sekä ulko- että sisäovi porraskäytävään. Soittamalla numeroon **112** voi saada nopeasti apua paikalle.

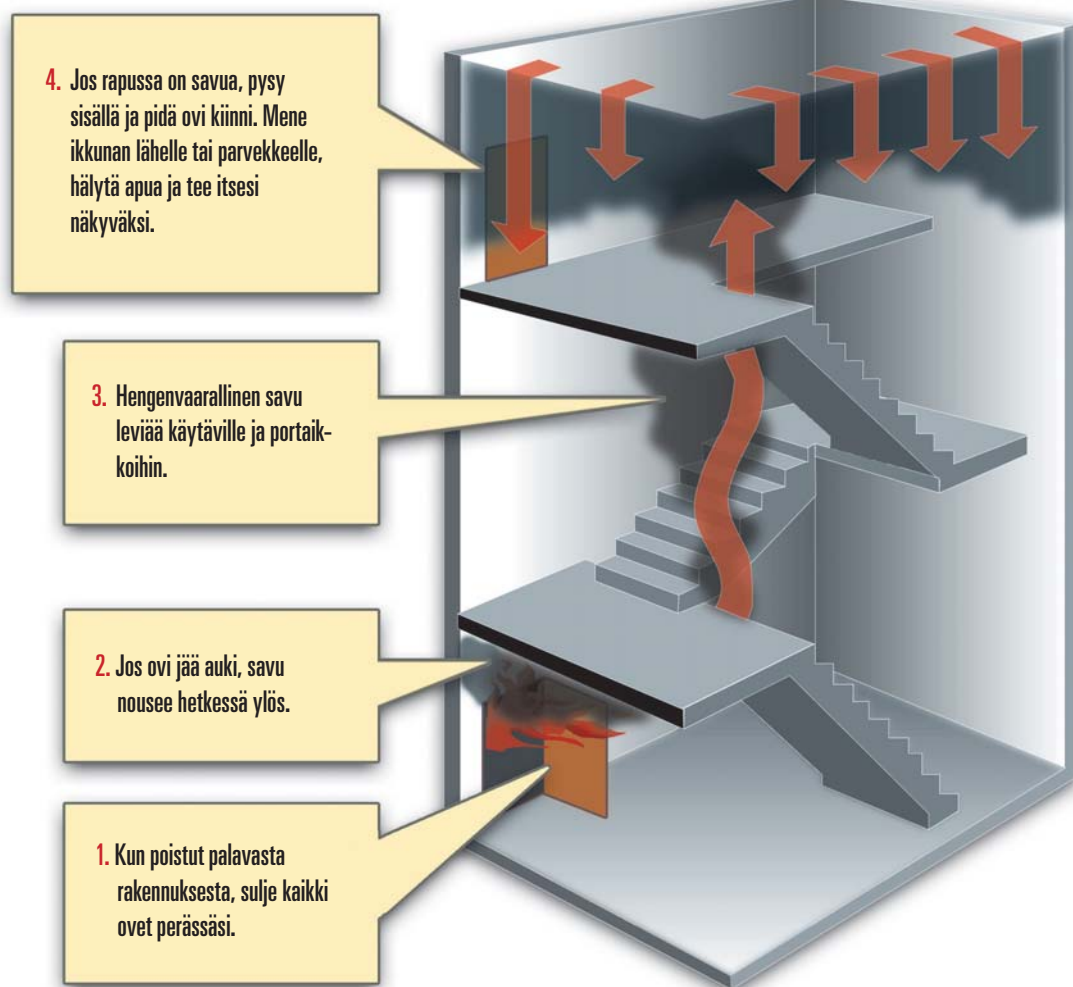
Jos puhelinta ei ole käytettävissä, voit huutaa ikkunasta ohikulkijoille ja pyytää heitä kutsumaan palokunta paikalle.

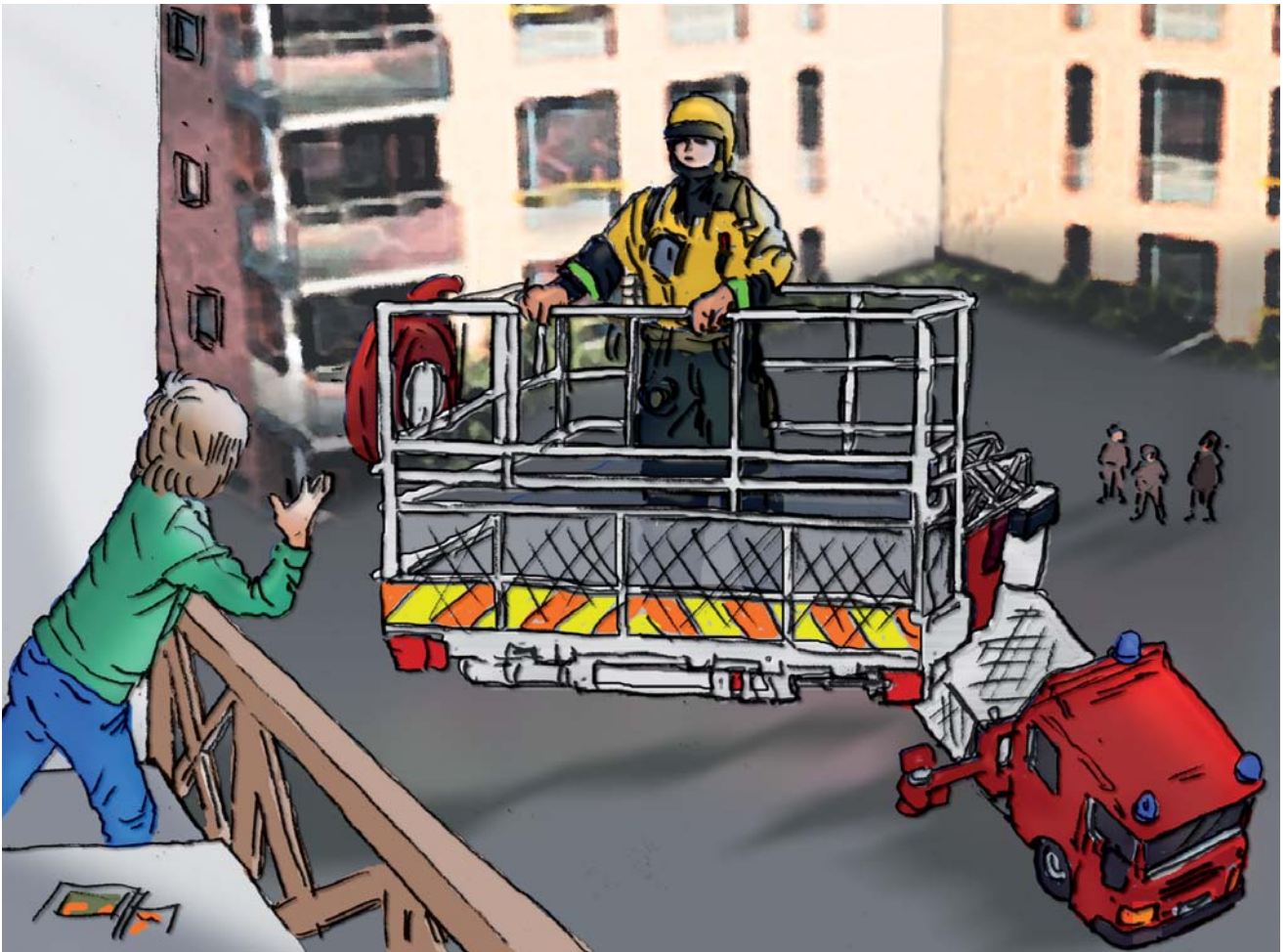
Kerrostalot on rakennettu siten, että seinät, lattiat ja katto estävät tulipalon nopean leviämisen huoneistosta toiseen. Voit odottaa palokuntaa rauhassa omassa asunnossasi. Tarvittaessa voit avata ikkunan raittiin ilman

saamiseksi tai jatkaa odottelua turvallisesti vaikka parvekkeella.

Pelastajien huomion voit herättää huutamalla, heiluttelemalla värikästä vaatetta tai pimeällä vilkuttelemalla valoja.

Älä poistu savuiseen porraskäytävään!

Palokunta tuo toisen poistumisreitit yläkerroksien asukkaille.

Oppilaalle

- Miksi savuiseen rappuun ei saa mennä?
- Mitä tekisit, jos postiluukusta tulvisi savua sisään asuntoon?
- Mieti, miten hälyttäisit apua tässä tilanteessa ollessasi yksin kotona.
- Mieti kotisi poistumisreittejä. Mitkä ne ovat?
- Tarvitsetko palokunnan apua poistuessasi muualta kuin ulko-ovesta? Millaista apua?
- Mieti, pystyisitkö poistumaan huoneesta turvallisesti, jos tulipalo syttyisi
 - a) keittiössä, b) olohuoneessa, c) kylpyhuoneessa, d) saunassa, e) eteisessä.

Ulos palavasta asunnosta

Opettajalle

Tulipalotilanteessa kaikkien tulisi pyrkiä heti ulos rakennuksesta oven, ikkunan tai vaikkapa parvekkeen oven kautta. Ovia perässä sulkemalla voidaan tehokkaasti rajoittaa tulipaloa ja siten on mahdollista saada kallisarvoista lisää aikaa pelastautumiseen. Tavallinen huoneiden välinen väliovikin rajoittaa tulipalon ja palokaasujen etenemistä ainakin 10 minuutin ajan.

Tulipalossa syntyvät savut ja kaasut peittävät tehokkaasti näkyvyyttä palotilassa. Niinpä sängyn alle tai kaappiin tulta piiloon mennyt pelästynyt lapsi saattaakin jäädä helposti apuun tulevalta savusukeltajalta löytämättä. Tällaisessa tilanteessa piiloutuminen voi olla kohtalokasta.

Kun ihmiset ja mahdolliset kotieläimet on saatu turvaan rakennuksesta, voivat palomiehet ryhtyä varsinaisesti sammuttamaan rakennusta ja suojelemaan muita rakennuksia ja omaisuutta tulipalolta.

Hätäilmoitus numeroon **112** täytyy soittaa vasta turvallisesta paikasta. Palavasta asunnosta ei voi jäädä soittamaan. Tulipalo etenee nopeasti, ja pian et ehkä pääsekään enää turvaan!

112

Poistuttuasi palavasta asunnosta ja suljettuasi ulko-oven kiirehdi naapuriin tai lähimpään yleisöpuhelimien soittamaan numeroon **112**.

Matkapuhelimella voit soittaa tietämättä kyseisen puhelimen pin-koodia kytkemällä vain virran puhelimeen. Matkahelimestä hätäilmoitus tehdään aina ilman suuntanumeroa.

Soita hätäilmoitus aina mieluummin hiukan liian aikaisin kuin hiukan liian myöhään. Älä epäröi soittamista hätätilanteessa. Sinun tulee vain tietää, mitä on tapahtunut ja missä on tapahtunut ja onko ihmisiä vaarassa. Älä katkaise puhelua, ennen kuin saat siihen luvan. Vastaa hä-

takeskuspäivystäjän kysymyksiin tietojesi mukaan. Näin autat parhaiten paikalle kiiruhtavia palomiehiä ja mahdollisesti vaarassa olevia ihmisiä.

Hätäilmoitusta tehdessäsi sinulta saatetaan kysyä, voitko järjestää opastuksen apuun saapuville. Palokunta löytää yleensä kohteen ihan tavallisten katuosoitemerkintöjen perusteella, mutta jos vieraidenne tai pizzataxin on joskus vaikea löytää teille perille, palokuntakin melko varmasti tarvitsee opastusta löytääkseen oikean osoitteen nopeasti.

Olipa sitten kyse tulipalosta tai sairauskohtauksen saaneesta henkilöstä, avunsaannin nopeus on ratkaisevan tärkeää. Palo etenee muutamassa minuutissa

täyteen mittaansa, ja esimerkiksi sydänpysähdyspotilaan selviämisenuste laskee joka minuutti 10 prosenttia. Aikaa ei siis ole hukattavissa oikean rapun tai oikean asunnon löytämiseen. Hätäilemättä annetut ohjeet oikeaan paikkaan löytämisestä auttavat palomiehiä.

Opastajan tehtävänä on olla näkyvillä ja näkyä. Näkymistä auttaa, kun opastaja heti paloautot nähtyään alkaa voimakkaasti heilutella käsiään päänsä yläpuolella. Näin hän erottuu selkeästi muista kadulla kulkijoista.

Oppilaalle

- Mieti erilaisia tilanteita, joissa voit tarvita hätänumeroa **112**.
- Oletko koskaan oikeasti soittanut apua numerosta **112**?
- Saako **112** numeroon soittaa, jos ei ole mitään hätää? **Miksi ei?**
- Mitä sinun tulee kertoa hätäkeskuspäivystäjälle, jos koululla tarvitaan palokuntaa tai ambulanssia?
- Mieti, miten teet hätäilmoituksen, jos tuli hätäilmoitusta tulipalon varalta, kun palo on syttynyt kotonasi.
- Mieti omaa kotiasi ja sen osoitetta. Onko vieraan helppo löytää teille?
- Missä sinun tulisi odottaa apujoukkoja, jos joutuisit opastamaan hätätilanteessa?
- Miten voisit erottua paremmin hämärässä tai pimeässä?
- Miten soitat matkapuhelimella hätäpuhelun? (Ilman suuntanumeroa ja PIN-koodia.)

Poistuminen palavasta rakennuksesta

Opettajalle

Jokaisesta tilasta on oltava vähintään kaksi toisistaan riippumatonta poistumistietä. Tämä määräys koskee paitsi julkisia tiloja myös asuntoja.

Tulipalo koulussa – VAARANPAIKKA! Osaavatko kaikki toimia oikein?

Yleisimmät poistumisreitit ovat ulko-ovi ja alakerrassa ikkunat. Myös yläkerroksissa ikkunat toimivat poistumisteinä.

Tiheään rakennetuissa kaupungeissa, kuten esimerkiksi Helsingissä, ei palokunnan kalustolla aina yletetä auttamaan tulipalon vuoksi loukkuun jääneitä ihmisiä. Ahtaat porttikäytävät ja sokkeloiset sisäpihat estävät

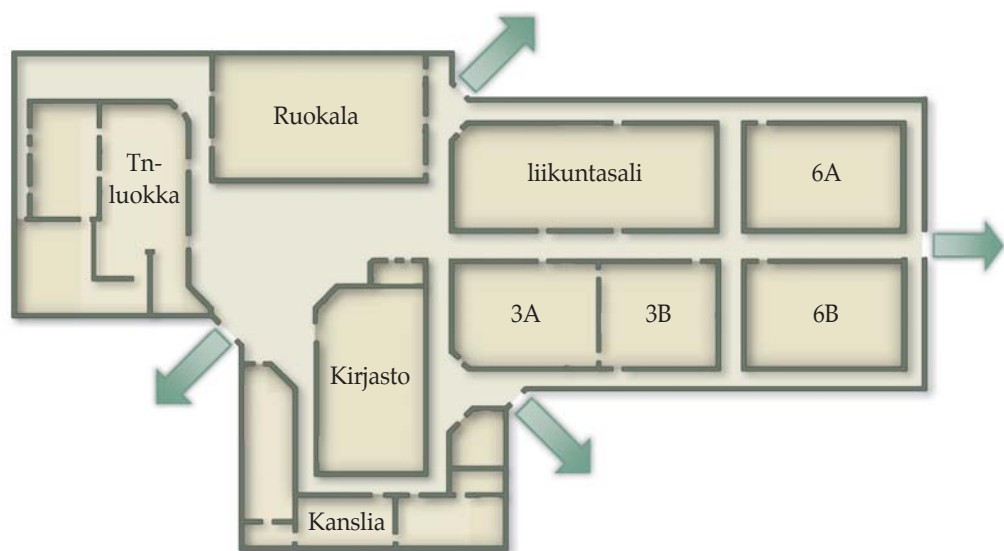
raskaan nostokaluston käytön. Silloin palomiehet tuovat tarvittavan avun portaikon kautta tuomalla loukkuun jääneille erityisen hengitysnaamarin, savuhupun, jonka avulla ihminen voi oleskella sankassakin

savussa jopa puoli tuntia. Kuumuutta vastaan savuhuppu ei anna suojaa, vaan palomiesten on vesisuihkujen avulla

jäähdytettävä loukkuun jääneille ihmisille turvallinen poistumistie savuiseen rappuun.

Julkisissa tiloissa poistumistiet on asetusten mukaan merkittävä vihreällä valolla tai erillisellä poistumistiekyltillä. Näin merkityistä poistumisteistä tulee aina päästä ulos ilman avaimia. Poistumisreitillä ei saa väliaikaisesti säilyttää eikä varastoida mitään. Esteetön kulkutie voi pelastaa sinun ja tovereittesi hengen.

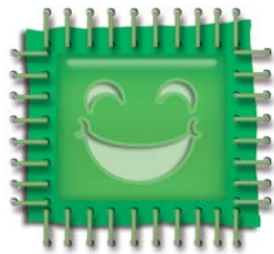

Dhjaa oppilaat poikkeustilanteessa ennalta sovitulle kokoontumispaikalle.

Oppilaalle

- Tutustu koulun poistumisteihin. Miten voit tunnistaa ne?
- Piirrä ja väritä poistumistiemerkki.
- Etsi koulusta eri poistumistiet **a)** liikuntasalista, **b)** ruokalasta, **c)** luokasta. Miten poistumistiet on merkitty?
- Pääsetkö poistumaan niistä ilman avaimia?
- Ovatko poistumistiet muuten vapaat esteistä?
- Harjoittele äänetön sujuva poistuminen yhdessä luokan kanssa eri poistumisreittejä pitkin. Käyttäkää eri reittejä eri välitunneille mennessänne.
- Varmistu, että tiedät missä sijaitsee koulun kokoontumispaikka.
- Etsi paloturvallisuusaineistoa Internetistä. Tutustu esimerkiksi sivuihin www.spek.fi • www.sppl.fi • www.pelastustoimi.fi
- Ota selvää, kuinka monta tulipaloa Suomessa syttyy vuosittain.

VAARAN PAIKKA!

Turvallisuustietoa helsinkiläisille 4.-luokkalaisille

Hyvä helsinkiläinen opettaja!

Pelastustoimen tärkein tehtävä on onnettomuuksien ennaltaehkäisy. Osana tätä tärkeää työtä Helsingin pelastuslaitos haluaa tarjota helsinkiläisille 4.luokkalaisille mielenkiintoisen tavan oppia ymmärtämään oman elämänpiirinsä läheisiä turvallisuusasioita. Palomiehen ammatti on koettu lasten ja nuorten keskuudessa hyvinkin mielenkiintoisena. Erilaiset pelastusasemilla järjestettävät tapahtumat vetävät vuosittain runsaasti eri iäistä väkeä puoleensa. Perinteisesti päiväkotij- ja koululaisryhmät, mutta myös muutkin ryhmät ja seurueet ovat vierailleet mielellään ja omasta aloitteestaan pelastusasemilla. Aiemmin vierailuohjelma on yleisesti ollut pitkälti paloautojen ja operatiivisten tunnuslukujen esittelyä.

Helsingin pelastuslaitos haluaa nyt entistä vahvemmin valjastaa nämä asemavierailut turvallisuusviestinnän ja oppimisen kanaviksi. Etukäteen suunniteltu vierailun opetus sisältö ja tähän liittyvät koulussa käsiteltävät ennakotehtävät sekä pieni kotiin vietävä jakomateriaali ovat osa tätä toimintaa. Pääasiallisesti vierailujen kohderyhmäksi on siis valittu helsinkiläiset peruskoulun neljännet luokat. Nyt kädessäsi tai näytölläsi oleva **Vaaran paikka** – materiaali on tarkoitettu etukäteismateriaaliksi oppilaiden kanssa valikoiden käsiteltäväksi ennen pelastusasemalle tehtävää vierailua. Aineistoon liittyy myös samanniminen oppilaille tarkoitettu tehtäväkokoelma ja PowerPoint-muotoiset opetusdiat, joiden avulla turvallisuusasioita voidaan opettaa helposti ja mielenkiintoisesti. Kaikki nämä aineistot on helppo ladata opettajan käyttöön Helsingin pelastuslaitoksen Internet-sivuilta. Myös lähimmälle pelastusasemalle suuntautuvan vierailun ajankohta on varattavissa laitoksen sivuilta sähköisesti.

Nämä materiaalit ovat osa laajempaa **Vaaran paikka**-koulutuspakettia, joka on tarvittaessa saatavissa kokonaisuudessaan opettajien käyttöön pelastuslaitokselta.

Helsingin kaupungin pelastuslaitos
PL 112, 00099 Helsingin kaupunki
Puh. (09) 310 1651 (vaihde)
helsinginpelastuslaitos@hel.fi

